

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 458 de l'11/7 al 24/7 de 2018 2 €

Fruita dolça, feina amarga

Contractació irregular, sous precaris i manca d'allotjament són algunes de les problemàtiques associades a la recollida de fruita de temporada
pàg. 4-11

"Hi ha qui s'enriqueix a costa del patiment"
Entrevista a Ana Rosado, activista pels drets migratoris

Roba que dignifica vides
Persones migrants creen cooperatives per abandonar la venda ambulant irregular

40 anys de l'Aplec dels Ports
La trobada cultural i reivindicativa més antiga del País Valencià

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

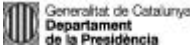
- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Vicent Almela i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina i Àlex Romaguera
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
- Expressions**
Misael Alerm i Àlex Romaguera
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estant i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Pau Fabregat

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

El dur treball de recollir fruita
Taronges al País Valencià; peres, pomes i préssecs a Ponent; raïm al Penedès. Són les principals comarques de fruita dolça que atrauen milers de persones que busquen un lloc de treball. Diverses entitats denuncien sous, abusos i allotjament precari, sobretot per a les migrants. Un reportatge a vuit mans des dels diferents nuclis dels Països Catalans.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Ana Rosado
L'activista pels drets migratoris destaca que "hi ha empreses que s'enriqueixen a costa del patiment, no només les màfies que cobren per creuar la Mediterrània". Ha conversat amb Sònia Calvó Carrió, i les fotos són obra de Freddy Davies.

IMPRESSIONS

16-18

Els telèfons mòbils i l'escola
Debat entre Jaume Carles Frisuelos, de l'IES Ramon Turró de Malgrat de Mar, i Mercè Gisbert, catedràtica de la URV. Amb il·lustració de Felipe de San Pedro.

Capitalisme, felicitat i mòbils
Òscar Campes i Manuel Clavero.

CRUÏLLA

19-21

Roba que dignifica vides
Persones migrants encapçalen projectes d'autoocupació en la producció tèxtil per poder abandonar la venda ambulat irregular i la persecució policial de què són víctimes. Un reportatge de Vicent Almela amb fotos de Pedro Mata (Fotomovimiento).

RODA EL MÓN

22-26

Coptes fora de joc a Egipte
La comunitat cristiana copta pateix una forta discriminació en l'esport i altres àmbits de la vida. Un reportatge de Marc Español.

'Neteja' demogràfica a Afrin
Un article d'Oriol Andrés.

La victòria de López Obrador
Una anàlisi de Montserrat Galí.

EXPRESSIONS

27-31

40 anys de l'Aplec dels Ports
Un reportatge de Paula Duran sobre la trobada reivindicativa més antiga del País Valencià. Fotos de Francesc Jarque.

El benjamí
Un relat d'Irene Pujadas amb il·lustració de Ribes Cooked.

Ressenyes culturals
Parlem de música, literatura i cinema.

INDIRECTA

32

Entrevista a Delfina Aliaga
Una de les impulsores de la llengua de signes catalana ens fa entendre com aquest mètode de comunicació és diferent en cada racó del món: de l'Àfrica a la Xina passant pels Països Catalans. Hi conversa Àlex Romaguera, amb fotos de Víctor Serri.

Comunitat Directacoop

Més continguts de cultura, educació, feminisme i drets laborals

Redacció Directa | @La_Directa

El passat mes d'abril vam realitzar una enquesta entre la nostra base social de 2.600 subscriptores amb la intenció de conèixer les seves opinions i focalitzar els esforços per a millorar el mitjà. Us resumim el més destacat de les respostes.

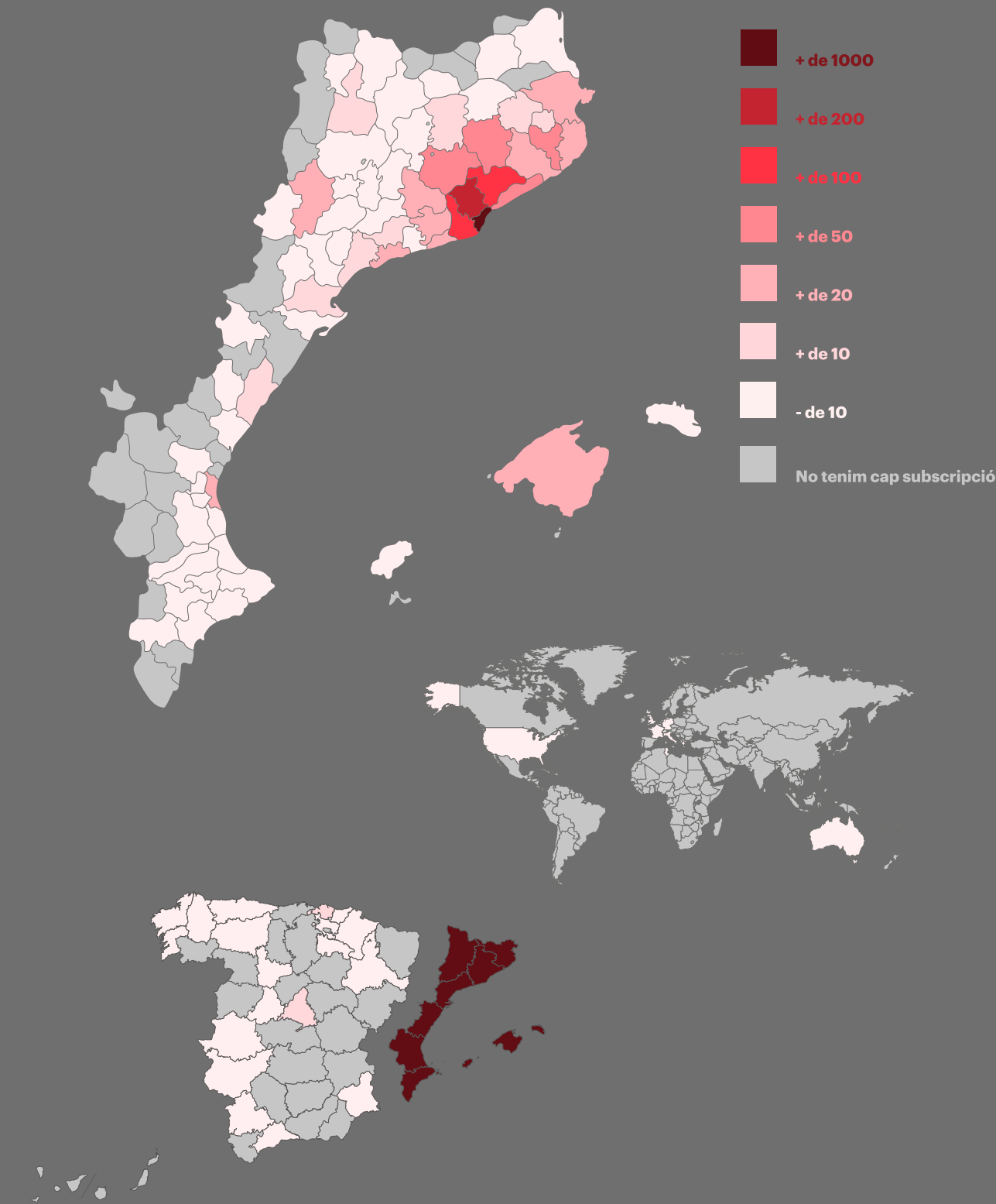
Un 64% de les subscriptores que han omplert el qüestionari s'identifiquen com a homes i un 35% com a dones; el 16% coneix el mitjà des de 2006 i el 30% l'ha començat a llegir entre el 2016 i el 2017. Un miler de subscriptores es concentren geogràficament a la comarca del Barcelonès, i en una segona anella a les comarques dels vallesos i el Baix Llobregat. Detectem un important creixement a les comarques de l'Horta, la Plana Alta i en el conjunt de l'illa de Mallorca.

Un 8,3 és la nota mitjana que posen les subscriptores als continguts de la DIRECTA (tant del format paper com de la pàgina web), on el que més es valora són les investigacions i la independència editorial.

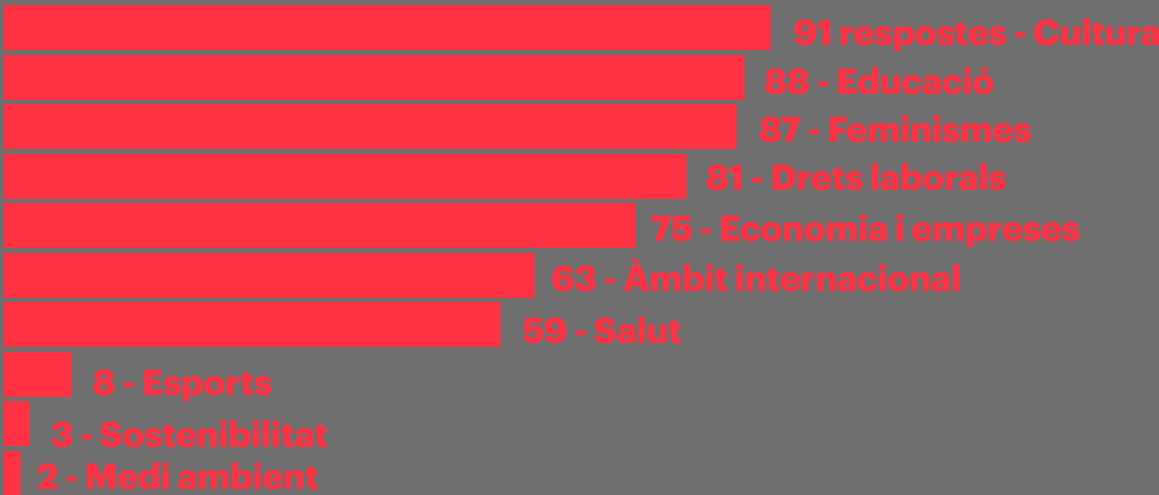
Les subscriptores es consideren, en un 94%, satisfetes amb la resolució de les seves incidències; el 62% opinen que el preu de la subscripció anual en format paper i web de 75 euros és molt raonable (un 23% el consideren barat). Mentre que el 48% opina que la DIRECTA hauria d'optar a subvencions puntuals, el 17% creu que no n'hauria d'optar a cap. Les àrees informatives que s'haurien de reforçar -segons la comunitat lectora- són la cultura, l'educació, el feminisme i els drets laborals.

La Directa SCCL agraim les respostes al qüestionari, i les farem servir per millorar els continguts informatius i l'eficàcia en els mecanismes de participació i de funcionament de la cooperativa.

D'on són les 2.600 subscriptores de la Directa? juny de 2018

Quins àmbits t'interessen més i, per tant, creus que la Directa hauria de donar-los més cobertura?

TREBALL INDIGNE

SOTA UN SOL DE JUSTÍCIA

Unes 25.000 persones arriben a les Terres de Ponent per la recollida de fruita durant l'estiu i afronten la doble problemàtica de sous abusius i precarietat en l'habitatge

Joana Soto | @Joana_Soto
Xavi Bosch | @xaviBLL

/ SÒNIA CALVÓ

Ja fa anys que, coincidint amb el primer augment de les temperatures, els pobles del Segrià i de les comarques veïnes reben la visita d'un gran nombre de persones disposades a treballar durant la campanya de la fruita. La demarcació depèn, en gran mesura, de la producció fructícola, i cada estiu es converteix en un pol d'atracció per a les treballadores agrícoles que busquen feina durant els mesos de calor. Algunes s'han convertit en veritables rodamons del treball temporal: provenen del País Valencià i abans han treballat també a les campanyes de la maduixa al Marroc o a Andalusia. Després de passar per la Terra Ferma, una part d'elles pujarà cap a La Rioja o seguirà la ruta cap al Penedès. És la vida nòmada de les temporeres.

El ball de xifres entre patronal, sindicats, administració i entitats socials sumat als pics de producció durant la campanya fa difícil quantificar les persones que enguany s'esperen a Ponent per la temporada de la fruita, però se n'estimen entre 22.000 i 28.000, naturals de l'Àfrica subsahariana i del Magreb, en la seva majoria. Aquesta campanya ha començat amb la particularitat que un centenar de persones han arribat d'Itàlia amb l'estatus de refugiades, tal com han constatat tant els serveis socials de l'Ajuntament de Lleida com la plataforma Fruita amb Justícia Social, que vetlla pels drets de les temporeres i que a inicis de juliol va organitzar una concentració davant de la subdelegació del Govern espanyol a Lleida per demanar condicions laborals, contractuals i d'acollida dignes per a les recol·lectores. "Entenem que l'enduriment de les condicions a Itàlia ha fet que moltes hagin decidit emprendre camí cap a les

terres de Lleida per trobar feina, tot i estar en risc de perdre la seua condició a Itàlia si treballen en un altre país", explica Gemma Casal, membre de la plataforma.

Un 70% d'aquesta mà d'obra es concentra a la comarca del Segrià, principalment als municipis d'Alcarràs, Torres de Segre, Aitona, Soses o la Granja d'Escarp, que cullen la fruita dolça durant els mesos de juliol i agost. De cara al setembre i l'octubre, les temporeres es traslladen cap a les finques que treballen les vinyes, com Raimat i el Pla de la Font. La resta d'aquestes 28.000 persones es concentra en comarques com la Noguera, les Garrigues, el Pla d'Urgell i l'Urgell, les quals necessiten mà d'obra temporal durant tota la campanya per poder fer front a la collita de fruita, vinya i oliveres.

Precarietat laboral i habitacional

La situació laboral de les persones temporeres és força complexa i precària. A això hi contribueix el fet que treballin sota la categoria professional de jornaleres, una qualificació similar a la de la treballadora autònoma. Segons les dades de la plataforma Fruita amb Justícia Social, el salari mitjà ronda els 6,12 euros bruts l'hora, per la qual cosa cobren poc més de 5 euros. A això se li resta el cost del desplaçament diari al camp que han de sufragar en cas que la persona contractant no els ofereixi transport a canvi, a vegades, d'un descompte al sou. "Ens hem trobat en casos en què el preu que han de pagar per anar i tornar del camp equival a dues hores de feina a ple sol. A més, si plou o fa mal temps se'ls ha de pagar un 20% del sou tal com estableix el conveni, i això no es compleix", adverteix Casal. Les

Un 70% de la mà
d'obra es concentra
als municipis
d'Alcarràs, Torres de
Segre, Aitona, Soses
o la Granja d'Escarp

Unió de Pagesos
admet que sovint
treballadores amb
la situació laboral
regularitzada no
reben allotjament

jornades laborals, a més, acostumen a allargar-se i no es respecten els dies de descans corresponents.

A aquesta situació precària se sumen les dificultats que les persones temporeres tenen per poder accedir a un habitatge en condicions. Això fa que moltes d'elles es vegin abocades a malviure als carrers de Lleida i en assentaments provisionals ubicats en pobles de les comarques del Segrià, l'Urgell i la Noguera. Des del grup municipal de la Crida per Lleida - CUP s'assegura que n'hi ha més de vuitanta dormint al carrer, només a la capital. S'estima que dues de cada deu persones que busquen treballar a Ponent des del mes de maig fins a l'octubre ho fan sense un sostre digne. Són generalment les que no tenen feina ni documentació, però no sempre.

El sindicat Unió de Pagesos ha admès que sovint es dona el cas que treballadores amb la situació laboral regularitzada no reben allotjament per part de l'empresa. El conveni agrari indica explícitament que les explotacions estan obligades a oferir allotjament si el lloc de feina està situat a més de 75 quilòmetres del lloc de residència. Però algunes explotacions s'excusen en el fet que les empreses de treball temporal (ETT) que formalitzen el contracte estan domiciliades a Lleida. Des de Fruita amb Justícia Social es considera que aquest fet "és molt greu". "Seria tan fàcil com accedir al padró municipal i veure si viuen a Andalusia, Múrcia o el País Valencià, per exemple", afegeixen.

Davant d'aquest escenari, algunes treballadores prefereixen estalviar i no gastar el salari en allotjament. Segons han explicat a la DIRECTA, si l'explotació els dona sostre reben un 10% menys del seu sou. "El contracte

de jornalier agrari fa que sense un mínim d'hores treballades no tinguis dret a l'atur ni a la seguretat social. A més, per la naturalesa del sector amb un treball molt fragmentat, gran part considera que no sap quan tornarà a treballar, motiu pel qual decideix evitar pagar el 10% de l'allotjament", detallen des de l'entitat. I, així, acaben dormint de forma precària tot i tenir feina.

La responsabilitat que ningú vol

Durant la passada campanya de la fruita a Ponent, el Síndic de Greuges de Catalunya va posar el crit al cel per la situació de les persones temporeres a les comarques de Lleida i va engegar una actuació d'ofici arran de corroborar que les condicions en què es trobaven els assentaments eren "extremadament precàries" en matèria de seguretat, salubritat i higiene. Rafael Ribó va exigir tant a la Generalitat com a la Diputació de Lleida assumir part de la responsabilitat d'aquesta situació, "que no pot recaure únicament en les autoritats locals". Això no va agradar gens al president de la Diputació, Joan Reñé (PDeCAT), que va carregar fortament contra el Síndic durant el ple del mes de juliol, acusant-lo de criminalitzar la pagesia i les cooperatives.

Subvencionar l'habitatge públic i privat (allotjament en finques particulars) no entra, a hores d'ara, dins els plans de cap administració. La Diputació ho ha rebutjat per enèsima vegada en el ple del mes de juny. Els vots del PDeCAT van tombar una moció que instava la Generalitat i l'ens provincial a habilitar una partida pressupostària per a la creació i el manteniment d'albergs. També ho ha rebutjat la Paeria de Lleida, que argumenta que »

» suposaria un “efecte crida”, segons el regidor titular dels Serveis Socials del consistori, Xavier Rodamilans. “La nostra feina no és garantir l’habitatge a les persones que venen a treballar, sinó atendre aquelles més vulnerables”, ha manifestat. La patronal, en canvi, reclama aquest paper a l’administració. Segons el vicepresident de la Fundació Pagesos Solidaris -vinculada a Unió de Pagesos-, Salomó Torres, “cal obrir línies d’ajuda perquè els pagesos puguin habilitar instal·lacions privades per a l’allotjament dels temporers a les mateixes finques o en llocs que siguin dignes”.

A Lleida, fa un parell d’anys, un dels principals assentaments de treballadores temporals estava situat a la plaça del Seminari. L’any 2015 -i seguint les directrius de l’excavació arqueològica del call jueu- la Guàrdia Urbana i els serveis de neteja desallotjaven cada dia les persones que hi malvivien. Aquesta situació va obligar la Paeria a comprometre’s a la construcció d’un alberg per a persones temporeres, però el 2016 es va fer enrere i avui la responsabilitat de l’allotjament recau en mans de l’alberg Jericó per a persones sense llar, de titularitat privada i religiosa i que compta amb 80 places, totalment insuficients.

Per la seva banda, l’Ajuntament de Lleida impulsa l’Oficina Única d’Atenció als Temporers, la qual, segons el consistori, “facilita les acreditacions per accedir als recursos del projecte, ordena els fluxos i gestiona re-

Es repeteixen les imatges de temporeres dormint a les portes de l’alberg Jericó, vinculat al Bisbat de Lleida

cursos específics com l’accés al metge, transport i altres”. Aquest procediment ofereix els serveis bàsics i un tiquet per dormir quatre nits a l’alberg Jericó. I amb l’arribada de la campanya es repeteixen les imatges de temporeres dormint a les portes d’aquest alberg vinculat al Bisbat de Lleida.

La majoria dels serveis que reben les temporeres van a càrrec d’entitats privades i sovint depèn del voluntariat. L’any 2017 la Creu Roja, per exemple, s’encarregava del servei de dutxes i de l’alimentació, que coordinava conjuntament amb l’Ajuntament de Lleida. Càritas s’encarregava de la consigna i l’Associació Antisida informava les acollides sobre els aspectes relacionats amb la salut i la higiene sexual.

Un problema de model productiu

En el model productiu globalitzat actual, la petita pagesia cada cop té menys recursos i capacitat per gestionar la seva explotació davant d’una gran agroindústria que controla aspectes del producte com ara el calibre de les peces de fruita; tot i que posa a disposició de les centrals la mà d’obra, la maquinària i la terra, decideixen ben poc sobre el seu producte. “Veiem com xoquen els interessos reals de la gent del camp amb un model agrari insostenible molt intensiu promocionat per la política agrària comuna (PAC), que per funcionar necessita una llei d’estrangeria amb els drets molt limitats i que posa molt difícil la regularització”, lamenta Gemma Casal. Mentrestant, recorda, l’esglaió més afectat és el de les treballadores temporals, seguit de la pagesia familiar, que arrossega campanyes amb pèrdues importants. “Gran part de la pagesia diu que se’ls està criminalitzant en lloc d’anar en contra del model actual, que els perjudica i molt”, conclou. ●

Manifestació a Lleida el passat 8 de juliol al vespre
/ DÀNAE QUIROZ

Condicions d’extrema insalubritat en l’allotjament de les temporeres
/ SÒNIA CALVÓ

“ ”

AMADOU / COLLIDOR / GUINEA BISSAU

“Enguany m’han fet contracte, però l’any passat, com que vaig treballar un mes i mig, no me’n van fer”

Clara Barbal | @clarabarbal

Amadou, de 34 anys, ha nascut i crescut a Guinea Bissau, on va estudiar periodisme durant tres anys a la universitat. “Amb la mort del meu pare vaig haver de deixar els estudis i vaig prendre la decisió de marxar del país i buscar feina a Europa, on tinc la intenció de seguir formant-me com a periodista”, una professió que veu perseguida al seu país. L’arribada a la península va ser més dura del que es pensava. “Vaig arribar a Portugal passant de Lisboa a la regió d’Algar-

ve, més al sud. Però en pocs mesos vaig anar a Bilbao”. I del País Basc a Catalunya, on va recórrer a la feina de collidor de temporada als camps del Baix Segre. “Tres dies després d’explicar la meva situació a un company de Guinea, em va trucar per treballar amb el seu cap fins a final de la temporada. Aquest cop m’han fet contracte, però l’any passat, com que vaig treballar un mes i mig, no me’n van fer. A mi el que m’interessava era treballar i poder cobrir les meves necessitats”.

LAMINE / SENSE FEINA / SENEGAL

“Els primers dies he dormit al carrer i ara m’han donat una targeta per passar quatre nits en un alberg”

Pablo Rogero | @PabloRogero

Lamine és un dels tants temporers que en arribar a Lleida ha passat la nit al ras al costat del centre d’atenció a les persones temporeres habilitat per l’Ajuntament de Lleida, al recinte firal dels Camps Elisis. “Els primers dies he dormit al carrer i ara m’han donat una targeta per passar quatre nits en un alberg. Quan se m’acabin aquests quatre dies hauré de tornar aquí, on em puc dutxar i netejar la roba”, explica aquest home originari del Senegal. Arriba d’Andalusia i parlem amb ell

just després que un operatiu del servei municipal de neteja i la Guàrdia Urbana hagi tret els cartrons on dormien una vintena de persones al voltant del pavelló 3 de la Fira de Lleida. Lamine té el permís de treball però encara no ha trobat feina al camp, tot i així té l’esperança que el contractin. “És la primera vegada que vinc a buscar feina per la campanya de la fruita aquí a Lleida, tot i que ja porto onze anys treballant en el sector agrícola espanyol”.

ABADOU / COLLIDOR / MALI

“Jo tinc molta sort, perquè dormo a casa meva, però hi ha molta gent que ha de fer nit al carrer”

Joana Soto | @Joana_Soto

Abadou Traore va néixer a Mali, però va venir a viure a Lleida amb la seva família ara fa tretze anys, quan encara era un nen. No és el primer any que treballa a la fruita ienguany l’ha contractat un pagès dels Alamús. “M’aixeco a les sis del matí i comencem la jornada a dos quarts de vuit. Acabem a les sis de la tarda, però tenim un descans de trenta

minuts per poder menjar alguna cosa i refrescar-nos”. Traore té la documentació en regla i viu en un pis de lloguer a la ciutat de Lleida, a uns deu minuts dels Alamús. “Jo tinc molta sort, perquè dormo a casa meva, però hi ha molta gent que ha de fer nit al carrer o a l’alberg”, explica mentre assenyala alguns dels companys que descansen al carrer.

ESCLAVITUD MODERNA, UN MES COLLINT TARONGES PER 300 EUROS

L'any 2016 la Generalitat Valenciana va expedientar 26 empreses per contractar 10.000 collidores pagant-los la meitat del sou que estableix el conveni

Laia Mas | @LaiaMas
Lluís Pascual | @La_Directa
Jordi Garcia | @La_Directa

El mercat de la recol·lecció de la taronja al País Valencià ha anat patint una progressiva degradació quant a condicions laborals. Aquesta feina es realitza fonamentalment per a dos tipus d'empreses: cooperatives agrícoles formades per les propietàries dels camps i grans magatzems de cítrics. Tradicionalment, eren les colles de collidores les qui s'encarregaven de la feina amb una relació contractual directa amb l'empresa, ja fora de caràcter fix discontinu o eventual. Progressivament, aquestes empreses han deixat de banda aquestes modalitats de contractació per passar a contractar per mitjà d'empreses externes.

L'externalització d'aquest treball a través de les ETT és una de les causes fonamentals de l'empitjorament de les condicions laborals. Això vol dir que la feina passa de ser realitzada per grups de persones pròximes als terrenys a treballar i coneixedores de les condicions del sector a contractar gent individualment, amb molta menys vinculació amb la feina, sovint des d'altres territoris i, a més, cobrant-los abusivament el desplaçament. La fiscalització que se'n puga fer de part de les treballadores, de les administracions i/o dels sindicats esdevé molt més complicada, i proliferen els incompliments legals i els abusos laborals per part de les empreses. Així ho explica Mari Carmen Gil, treballadora en diversos magatzems de taronja a Betxí: "No tens dret a emmalaltir ni a agafar la baixa, com ja m'ha passat les dues vegades que han nascut les meues netes, quan he entregat els papers de la baixa m'han fet fora". Aquest procés s'ha vist fortament accelerat d'ençà de l'entrada en vigor de la reforma laboral de 2012, que ha facilitat aquest tipus de contractes. Segons un informe de Comissions Obreres, l'any 2014 el 84% de contractes agrícoles es varen realitzar a través d'ETT i es calcula que hui les xifres serien molt més alarmants.

Persones migrades: les víctimes més vulnerables

"Des dels últims dos o tres anys la cooperativa ja no convertia cap dels treballadors eventuais en fixos, sinó que estaven contractant a través d'ETT, i això és il·legal", denuncia Ramon Soler, qui ha treballat durant anys com a collidor de taronja en una cooperativa agrícola de la Ribera. A més, explica que les ETT s'han aprofitat de la conjuntura per imposar pitjors condicions a les persones més vulnerables econòmicament i social. En aquest sentit, les persones migrades són el blanc més fàcil de les empreses que contracten collidores per a la recollida de la taronja:

"Recullen qualsevol persona disposada a treballar en aquestes condicions, no importa que siga migrada o no, el que passa és que per a les persones migrades les condicions són encara pitjors", ens detalla, i ho atribueix a una major indefensió, ja que són treballadores que "no tenen cap tipus de vincle emocional ni físic" i sovint tenen més necessitats.

L'any 2016 una operació policial batejada amb el nom d'Empalador-Tepes va desmantellar una xarxa d'exploració de collidores romaneses a València. Es van produir detencions sota l'acusació dels presumptes delictes de pertinença a grup criminal, tràfic de persones i contra els drets de les treballadores. La batuda va confirmar també les condicions en què treballen i viuen moltes de les persones migrades que es dediquen a la taronja: cinc persones van ser rescatades d'aquesta xarxa, que les forçava a treballar durant jornades molt llargues i, més, vivien amuntegades en una casa de Lliria. La mateixa policia ho va definir com a "víctimes del treball de la recol·lecció de cítrics".

Uns mesos després, una campanya d'inspeccions de treball va tornar a posar de manifest l'exploració que pateixen les persones migrades, que en aquest cas eren majoritàriament d'origen centreafricà i magrebí: un sou d'entre sis i deu euros al dia -tot i que el conveni estableix el mínim en deu euros l'hora-, cap tipus de contracte i ferides físiques per no haver rebut el material de treball necessari ni en bones condicions per a collir. És a dir, una nova manera d'esclavatge per a aquelles persones que no tenen altre remei que acceptar-ho: 300 euros a final de mes i un treball amb dedicació exclusiva; de vegades es traslladen directament dels seus països a les explotacions agràries.

Denuncien les ETT i el treball precari al camp

Les condicions de les plantilles dels cítrics als camps valencians han estat denunciades en nombroses ocasions. València Acull alerta que sovint atén persones migrades i temporeres que veuen vulnerats els seus drets constantment. També des de les institucions s'ha abordat el tema recentment: les Corts Valencianes van aprovar el mes passat una proposició no de llei a proposta de Compromís que demana al govern estatal que pose fi als abusos de les ETT a les collidores de cítrics. "Una persona que treballa per a una ETT rep un 26% menys de salari que la que treballa per a un magatzem", apunta Josep Nadal, diputat que va presentar la proposta a les Corts, qui també va posar l'accent en les persones

L'externalització a través de les ETT és una de les causes de l'empitjorament de les condicions laborals

València Acull alerta que sovint atén persones migrades i temporeres que veuen vulnerats els seus drets

migrades: "La pitjor part se l'emporten les migrants. Moltes d'elles viuen en condicions insalubres, amuntegades en habitatges que els proporcionen les mateixes ETT, que els cobren uns lloguers abusius". Aquesta proposta també va ser aprovada l'any passat al Congrés dels Diputats espanyol, on es va denunciar que, a més de pagar salaris per davall de conveni, "se'ls cobren conceptes com el lloguer de les eines, el transport o el lloc on viuen, incomplint en tot el conveni del sector, ja que el desplaçament ha d'anar a càrrec de l'empresa o pagar per quilòmetres realitzats". Representants polítics i sindicats coincideixen en la necessitat de derogar la reforma laboral de 2012, que permet el treball en aquestes condicions.

Recollida de taronja a Carcaixent / JOSEP ROSELLÓ

Tot i que les institucions intenten abordar aquesta matèria -l'any 2016 la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball de la Generalitat Valenciana va expedientar 26 empreses per contractar 10.000 collidores a qui els pagaven la meitat del sou que estableix el conveni-, ara per ara les condicions de les collidores de taronges continuen aproximant-se a l'esclavitud moderna.

Alternatives i falses alternatives

És complicat trobar alternatives al monocultiu agroindustrial de taronja i tot el que es deriva d'aquest model: precarietat, racisme, desfeta del medi ambient, pèrdua de sobirania de les consumidores, etc. Quique Moscardó, agricultor de Carcaixent, explica que “les produccions són molt estacionals i els quilos que es produeixen en el canal curt, i més ací a València que tothom té taronja, fa que el mercat siga inviable”. A més, cal tindre en compte que, des de fa aproximadament una dècada, l'agroindústria ha captat el mercat ecològic. Com diu Moscardó, “s'ha apostat per un altre model d'agricultura ecològica. Ara ens trobem dos models: l'agricultura ecològica agroindustrial, un model que segueix sent

intensiu, que realitza vuit o deu tractaments preventius amb productes suposadament ecològics, explotador, amb grans extensions, que permet que el producte arribe al mercat a un preu més baix del que altres llauradors poden oferir; i l'artesanal, que tenim en compte la fertilitat de la terra, la biodiversitat, els cicles, les persones que hi treballen...”. Així, el nou model ecològic només busca un nínxol de mercat i segueix perpetuant l'explotació laboral.

En aquest context, Moscardó, com moltes altres, es veu obligat a exportar la major part de la producció. També produeix per a Naranjasecológicas.net, una empresa que es dedica a la venda de cítrics per internet i exporta els seus productes a tot Europa. “Després de la crisi ens obrirem al mercat internacional. Crearem una web, Oranges-bio.net, i la posarem a funcionar a Europa. Ara pràcticament tota la venda es fa a l'estranger. Venem a quasi tots els països”, assenyala Jordi Alcañiz, el promotor de la iniciativa. A l'empresa treballen moltes persones migrades, que sí que compten amb “salaris adequats i estan donades d'alta a la Seguretat Social”, assegura. Aquesta, però, és una xicoteta illa que no reflecteix la realitat del mercat de la taronja. ●

Ara ens trobem dos models: l'agricultura ecològica agroindustrial, que busca un nínxol de mercat, i l'artesanal

“Ara pràcticament tota la venda es fa a l'estranger”, assenyala Jordi Alcañiz, promotor d'Oranges-bio.net

MARC PERELMAN

LE CORBUSIER

UNA FRÍA VISIÓN DEL MUNDO

978-84-92559-84-8 | 310 pàgs. | 18 €

VIRUS

www.viruseditorial.net

LA RUTA DE LA PRECARIETAT AGRÀRIA

Diverses àrees agrícoles dels Països Catalans atreuen mà d'obra temporal. Tot i que en algunes s'intenta cobrir la temporada amb personal ja resident, també hi ha gent que va d'un lloc a l'altre encadenant diverses collites durant l'estiu

Eloi Latorre | @Homestatic
Pablo Bonat | @pablobonat

La campanya de la fruita dolça a les Terres de Ponent s'ha convertit en una parada important d'un particular cicle laboral per la península Ibèrica, que comença a finals de la primavera a les hortes d'Andalusia, segueix a Múrcia, després a La Rioja i altres contrades vitícoles, per acabar, al final de l'any, a l'Horta de València, entre altres comarques del cítric. A la pràctica, pel volum de persones jornaleres que atrau, la collita lleidatana actua com una mena de central de distribució. Algunes organitzacions del món agrícola, com el sindicat Unió de Pagesos, assumeixen la funció de redistribució de mà d'obra temporera entre les diverses zones productives, aprofitant la capacitat de captació de la temporada a Ponent. Segons aquest sindicat, unes 5.700 temporeres van fer aquest encadenament des de Lleida en la collita de 2016.

A les comarques gironines i empordaneses, la temporada és curta, al voltant de 60 dies, i actualment se centra quasi exclusivament en la poma, després que altres cultius de fruita dolça de temporada -com el préssec i la cirera- hagin anat gairebé desapareixent. El nombre de persones que hi van específicament per la collita és relativament petit, i la majoria de les 2.000 contractacions que genera la temporada es forneix amb residents al territori. També es manté, encara, un cert contingent de personal recol·lector contractat en origen, un model que pràcticament es va extingir en altres llocs arran de la crisi de fa deu anys. Procedeixen sobretot de Romania, el Senegal i Mauritània. No hi ha albergs ni llocs públics d'acollida massius, i la majoria de col·lidors resideixen a llocs habilitats per les mateixes explotacions.

A la regió vitícola de l'Alt Penedès, l'anomenada Comissió de la Verema (de la qual formen part ajuntaments, els principals sindicats, associacions relacionades amb l'agricultura i entitats com Càritas i la Creu Roja) és l'organisme encarregat de gestionar la contractació de persones per a la temporada del raïm. Des de fa ja uns quants anys s'aposta per cobrir la mà d'obra necessària amb personal de la mateixa comarca, segons fonts de la comissió, ja que degut a la mecanització cada cop es necessita menys personal. Amb tot, continua sent habitual en algunes localitats -i particularment a Vilafranca- trobar gent acabada d'arribar dormint al carrer buscant una oportunitat de feina al camp. Des de l'any 2012, l'Ajuntament de la capital penedesenca té habilitada una zona d'estada provisional en un poliesportiu, gestionat per voluntariat de la Creu Roja, però l'estada es limita només a tres dies; en cas que trobin feina, ha de ser l'explotació la que es faci responsable de l'allotjament.

A les Terres de l'Ebre la varietat de cultius fa que la presència de personal temporer no sigui tan concentrada com al Penedès o a Lleida. Amb tot, és el cítric el que

concentra la major part de mà d'obra, amb un volum d'activitat molt important durant el mes de novembre. L'any 2015, un estudi promogut pel sindicat Comissions Obreres alertava d'una situació d'"explotació laboral molt severa" de les jornaleres agràries a les Terres de l'Ebre i va generar un intens debat a les comarques que hi sortien reflectides. Aquest informe apuntava com una actuació bastant generalitzada el pagament de salaris per sota del conveni agrari i pràctiques prohibides com el pagament per caixa recollida, pràctica que genera salaris d'uns 30 euros diaris per jornades de 10 hores. També és bastant corrent, segons aquest sindicat, que una gran quantitat de caps de colla s'enduguin una comissió del salari de cada col·lidor amb qui intermedien i a moltes també se'ls descompta una quantitat pel desplaçament a les explotacions. Algunes també s'han de fer càrrec de la seva estada. La majoria de personal temporer de les comarques del Montsià i el Baix Ebre viu en pisos, en general sobreocupats, proporcionats per les explotacions o intermediaris. A Tortosa hi ha una casa d'acollida per a migrants gestionada per Càritas, però no està habilitada per fer-hi nit.

Al Rosselló, on la vinya és de llarg el principal cultiu, cal una major mecanització de les collites, tan habitual a altres territoris, però no s'ha implantat a causa de l'orografia del terreny. En el cas de Banyuls de la Marenda, Nicolas Miralles, vinyater cooperativista que

A Girona i l'Empordà la temporada és curta, al voltant de 60 dies, i se centra quasi exclusivament en la poma

La Comissió de la Verema de l'Alt Penedès s'encarrega de gestionar la contractació per a la temporada del raïm

TERRES DE PONENT

Fruita dolça
Maig - mitjans d'octubre
Temporeres: 25.000
Àfrica subsahariana

PENEDÈS

Verema
Mitjans d'agost - mitjans d'octubre
Temporeres: 2.000
Àfrica subsahariana, Marroc

ROSSELLÓ

Verema
Setembre-octubre
Temporeres: 8.000

COMARQUES GIRONINES

Poma
Agost-setembre
Temporeres: 2.000
Europa de l'Est, Àfrica subsahariana

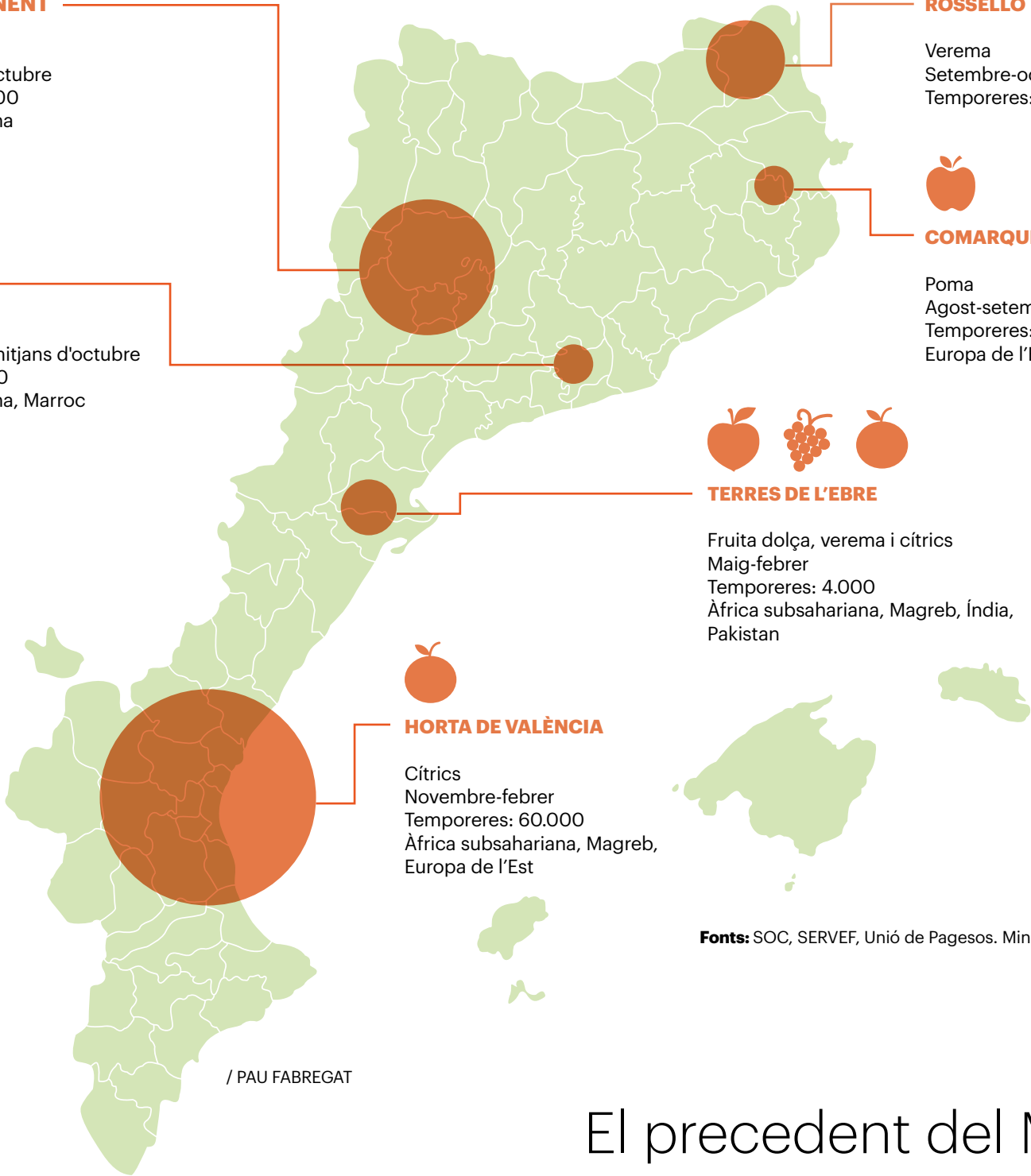
TERRES DE L'EBRE

Fruita dolça, verema i cítrics
Maig-febrer
Temporeres: 4.000
Àfrica subsahariana, Magreb, Índia, Pakistan

HORTA DE VALÈNCIA

Cítrics
Novembre-febrer
Temporeres: 60.000
Àfrica subsahariana, Magreb, Europa de l'Est

Fonts: SOC, SERVEF, Unió de Pagesos. Ministeri d'Agricultura francès.

/ PAU FABREGAT

El precedent del Maresme

Júlia Gamissans | @GamissansJulia

posseeix una petita explotació, explica que les petites produccions acostumen a treballar amb la família, alguna gent del poble i en darrer terme mà d'obra procedent de l'Estat espanyol i de l'Europa de l'Est que venen cada any i que ja coneixen. En canvi, les grans produccions necessiten molta més gent per abastar les grans explotacions. Francesc Pougault, sindicalista a la CGT, explica que existeixen contractes específics oberts a tota la ciutadania de la Unió Europea, contractes que han de durar un mes com a màxim i que són pagats amb el salari mínim interprofessional (9,88 € bruts l'hora) per 35 hores setmanals. Pougault explica que "hi ha casos en què grans dominis contracten obrers amb agències de treball d'altres països (com per exemple la murciana Terra Fecundis). En aquest cas, les poques càrregues patronals són calculades amb la legislació espanyola (que baixa el preu per l'empresari) i tenen treballadors en condicions més precàries que un ciutadà francès". El recurs a migrants sense papers que esperen a la plaça Cassanyes les furgonetes que els duguin a les vinyes és una pràctica que se sap que existeix però que ningú ha xifrat o documentat i que, per tant, resta del tot invisibilitzada. ●

Un altre nucli històric de treball agrícola temporal a Catalunya ha estat el Maresme. Durant els anys 80 i 90 la comarca costanera va acollir un nombre considerable de gent procedent de territoris subsaharians que buscaven una oportunitat fent feines agrícoles en el sector de la flor, de l'horta o de la maduixa. Els darrers anys la producció ha disminuït i, amb ella, la necessitat de mà d'obra estacional, de manera que avui la comarca ha perdut la condició de focus d'atracció de persones jornaleres. La sobreexplotació urbanística que pateix la comarca, a causa de la proximitat geogràfica amb Barcelona, ha provocat una disminució de les explotacions. Tradicionalment l'horta del Maresme ha estat coneguda per la seva producció de maduixes i pèsols. Però ara el sector de la fruita, situat a la franja entre Arenys

de Mar i Calella, pateix una crisi estructural: la maduixa local no pot competir amb la cultivada a Huelva i al Marroc. Això ha fet prescindible la mà d'obra temporal. Els camps de la comarca són explotats sobretot per produccions familiars amb personal assalariat. Molts d'aquests peons agrícoles acostumen a ser d'origen subsaharià i tenen els salaris fixats pel conveni de treball agrícola. "Són els únics disposats a treballar la terra per un salari d'uns 900 euros mensuals per jornada completa", diu Xavier Safont, exregidor de la CUP a Mataró i agricultor. L'informe "La immigració en xifres", elaborat per la Direcció General per a la Immigració, assenyala que Mataró és, després de Barcelona, el municipi del territori català on es registra el volum més elevat de població subsahariana empadronada: 11.521 el 2017.

Ana Rosado,

activista pels drets migratoris

“Hi ha empreses que s’enriqueixen a costa del patiment, no només les màfies que cobren per creuar”

Text: **Sònia Calvó Carrió** | @scalvocarrio
Fotografia: **Freddy Davies** | @FreddyDU_photo

“Et truco després, que estem amb 300 persones que acaben d’arribar a les costes de Barbate”. Qui parla a l’altra banda del telèfon és Ana Rosado (Chiclana de la Frontera, 1984), membre de l’àrea de migracions de l’Associació Pro Drets Humans d’Andalusia (APDHA). L’endemà ens trobem a Barcelona en el marc del Tribunal Permanent dels Pobles, que enguany jutja la impunitat dels casos de violació dels drets humans de les persones migrants i refugiades. Ella és una de les convidades per parlar de la situació que es viu a la frontera sud de l’Estat espanyol i les vies d’accés terrestres i marítimes. “Quan les persones no poden complir els requisits impossibles que estableix la Llei d’estrangeria, busquen mètodes per accedir a la porta d’Europa”, explica Rosado.

Quan vam contactar amb tu acabaven d’arribar 300 migrants a les costes de Barbate (Cadis). És habitual aquesta imatge?

La xifra d’arribades de persones a Espanya respecte al 2016 ha augmentat gairebé el doble. Aquest any, amb el dogma de tancament de fronteres des d’Itàlia i Grècia, els fluxos migratoris han augmentat moltíssim. No obstant això, que arribin 400 persones durant un cap de setmana a l’estiu també era habitual l’any passat, però sempre es posa la veu d’alerta. L’Estat ha de tenir els recursos per fer el rescat, l’acollida i la primera atenció, i en 72 hores ha de posar-los en llibertat, ja que no han comès un delicte, sinó una falta administrativa. La nostra sorpresa va ser que hi havia més de 400 persones en un poliesportiu, amb menors, alguns no acompanyats, tots barrejats. No hi havia recursos suficients, com mantes o matalassos, només havien menjat galetes i no s’havien pogut posar en contacte amb la família. No és el més habitual, però és una cosa que hem anat advertint des de l’any passat. Nosaltres som una associació bastant petita d’Andalusia. Si tenim aquesta capacitat i la Guàrdia Civil també, per què des de l’administració central no es posen aquest tipus de recursos i es deixa aquesta tasca a les administracions locals, que no tenen diners ni mitjans per fer l’atenció?

La xifra de persones que han rebut asil a la Unió Europea ha baixat fins a les 700.000, la meitat que el 2016. A què es deu?

Les persones no saben que tenen dret a sol·licitar asil, no se’ls dona aquesta informació. Però, per exemple, a Ceuta la gent sap que si demanen asil, es quedaran allà, i el que volen és anar a la península; no confien en el sistema. Ho vam veure també a Barbate. A això s’afegeix que en la majoria d’ocasions no disposen ni d’atenció lletrada ni de traductors. Ho veiem constantment també a Ceuta i Melilla amb les devolucions en calent, en què no es respecten els drets de les persones.

Acaba de tenir lloc la cimera de líders de la política europea a Brussel·les, amb el teló de fons d’Itàlia i el rebuig dels vaixells de rescat. Una de les propostes és crear plataformes de desembarcament, centres tancats, en sòl africà. És una proposta de Macron secundada per Pedro Sánchez. Seria igual que un CIE? Com ho valories?

Es proposen crear centres tancats en els quals les persones estiguin esperant fins que es pugui resoldre si tenen possibilitat de sol·licitar asil. Una persona arriba i automàticament ha d’anar a aquest centre i no en pot sortir fins que no passin entre 40 i 60 dies, fins que no tinguin una sol·licitud d’entrevista per demanar asil. Si no els donen l’asil, comencen els tràmits de l’ordre d’expulsió. Als centres d’internament d’estrangers (CIE) se suposa que les persones hi són un màxim de 60 dies previs a la seva expulsió, tot i que finalment no sempre són repatriades. En aquests centres passarà com als centres de refugiats de Mòria, a Lesbos, que tenen capacitat per a 3.500 persones però n’hi ha més de 7.000. Aquí hi ha persones de diferents nacionalitats, menors, gent detinguda, amb problemes... És un caos. Es classifica la gent segons si són demandants d’asil o si aniran a un CIE per ser retornats. S’ha decidit construir en sòl africà, malgrat que es va valorar fer-ho en sòl europeu, perquè fer-ho a Europa era massa vergonyós. S’utilitzaran els fons europeus destinats a cooperació i desenvolupament per a construir-los a l’Àfrica. No és cap novetat això, hi ha centres de detenció a Mauritània pagats amb diners de la cooperació espanyola, o els acords amb el Senegal, Líbia o Turquia que estan pagats amb diners de la UE. Són països on es vulneren de forma flagrant els drets humans.

Es tracta d’una vella idea que va sortint quan hi ha grans xifres de fluxos migratoris. Es podria materialitzar ara?

Si alguna cosa tenim a l’Estat espanyol és que mai som els primers en res, excepte en les males pràctiques de

les polítiques migratòries. La frontera sud és un laboratori experimental de les polítiques racistes i xenòfobes. No obstant això, veuen que hi ha un moviment social important que ho està denunciant, però saben que, si volen, poden invertir grans quantitats de diners a construir territoris de ningú dins d'un país. Si fins ara ja era complicat demanar asil, ara serà pitjor, estaran durant mesos esperant una resolució, malgrat que aquestes persones venen de rutes molt perilloses i de viure situacions de risc. Ceuta i Melilla es convertiran, a més, en ciutats frontereres fortaleza.

Una de les primeres accions de Pedro Sánchez al capdavant del govern espanyol ha estat acollir les 630 persones a bord de l'Aquarius. Quines diferències hi ha entre aquestes persones i les altres que arriben a l'Estat?

Quan Pedro Sánchez va dir que les persones de l'Aquarius eren ben vingudes a Espanya, l'estatus de les persones d'aquesta embarcació era totalment diferent, ja que es tractava d'ajuda humanitària. Itàlia havia de complir amb el dret internacional i no ho va fer, per això va ser una ajuda extraordinària. Sánchez es va proposar complir amb els drets d'aquestes persones en tot el procés, amb totes les garanties. Ens n'alegrem, però d'Aquarius n'hi ha a la frontera sud cada dia i ningú garanteix que aquests drets es compliran. Hem vist embarcacions que arriben amb menors lligats amb brides, vulnerant el dret a la infància des del primer moment. Vivim amb esperança el canvi, però Sánchez i el seu govern han d'estar preparats. Les migracions no són una cosa nova. Tant de bo les persones que arriben per la frontera sud tinguessin 45 dies per intentar regularitzar la seva situació, com se'ls va oferir a les persones de l'Aquarius. A la frontera sud les persones es troben amb una mà al davant i una altra al darrere i una ordre d'expulsió entre les dents.

Des dels mitjans s'explica el relat a mitges?

Sí, però també va lligat al discurs. Quan parlem d'onada, de salt massiu, d'invasió, d'il·legals... Alguns diaris encara fan servir aquests termes. Es crea un avís que no existeix com a tal. Si l'Estat espanyol té 46 milions d'habitants i arriben 30.000 persones com l'any passat, creiem realment que Espanya no pot assumir-ho? Ningú es queda aquí, tothom té un projecte migratori, tenen família a altres països europeus i volen anar amb ells.

“ ”

Si l'Estat espanyol té 46 milions d'habitants i arriben 30.000 persones, creiem realment que no podem assumir-ho?

Està bé treure les concertines, però el que s'ha de reformular és la Llei d'estrangeria, que és racista i classista

Som una porta d'accés. Si les persones poguessin venir per vies legals i segures això no passaria.

El govern espanyol ha anunciat la retirada de les concertines que va col·locar Zapatero a les tanques de Ceuta i Melilla. És la solució?

El problema és estructural. Per què el govern central no acata la resolució del Tribunal Europeu de Drets Humà (TEDH) que condemna les devolucions en calent i les qualifica d'il·legals? Estan vulnerant un dret fonamental de les persones, sense assistència lletrada ni traductors. El govern va dir que trauria les concertines -que Zoido va definir com a element dissuasiu-, però estan estudiant canviar-les per unes altres. És el mateix govern, el PSOE, qui les va posar en el seu moment. Però el problema no és només això. Abans de saltar la tanca, aquesta persona ha hagut de sobreviure esperant als boscos, amb les contínues batudes de la policia, evitant que t'agafi la policia marroquina. Un cop salta, té dos minuts per fer-ho. Ha de saltar la primera, la segona i la tercera tanca, i córrer els 12 quilòmetres fins a arribar a prop del Centre d'Estada Temporal d'Immigrants (CETI). Treure les concertines evitarà ferides i contusions, però n'hi ha molt més. Està bé treure qualsevol element que sigui un patiment directe, però el que s'ha de reformular és la Llei d'estrangeria, que és racista i classista.

Malgrat que baixen les xifres d'asil a la UE, segons l'informe de l'APDHA es produeix un augment notable de les persones que arriben a l'Estat espanyol (28.597, el doble que el 2016). A més, moltes són menors, sobretot del Marroc.

S'ha tancat l'entrada per Grècia a través de Turquia i a Itàlia a través de Líbia. Són dues rutes molt perilloses, així que busquen rutes que ho siguin menys, tot i que tampoc són un camí de roses. A això s'afegeix que el Marroc està vivint una situació de crisi molt important, en l'àmbit econòmic i social, amb regressió de drets. La gent vol buscar-se un futur millor. A través de les nostres investigacions, vam veure que sobretot els xavals venien de la zona de Kenitra o Larache, al nord del Marroc, una zona rural en la qual normalment les famílies fan una inversió en el fill més gran, igual que aquí, que abans es pagaven els estudis al gran perquè tirés de la família. A Barbate l'altre dia hi havia 130 menors d'edat i 70 es van escapar.

La imatge més generalitzada són pasteres amb grans grups de persones, però no sempre és així. Quines altres embarcacions es fan servir?

Hi ha una gran diferència entre si es dirigeixen a Andalusia oriental o occidental. La distància que hi ha fins a Andalusia occidental són 14,4 quilòmetres en un trajecte en què els corrents són complicats, però és més ràpid. En canvi, al mar d'Alboran, a l'Andalusia oriental, la distància és molt més gran. Veiem com hi ha vaixells pesquers que tiren a una milla o dues embarcacions petites de plàstic que es compren al basar; és el que es coneix com a *toy* [joguina en anglès]. És una manera d'evitar que just en sortir a la mar la policia t'intercepti. Però hi ha altres mètodes, com motos d'aigua, sobretot la gent que ve del Marroc. Els menors van sobretot de polissons als vaixells o ferris. Les pasteres que surten de Ceuta solen ser interceptades. Les que van pel mar d'Alboran solen ser embarcacions de goma amb motor on caben entre 30 i 50 persones, ja que la distància és més gran. Veiem que des de l'any passat s'ha recuperat un mètode que feia anys que no s'utilitzava: les pasteres de fusta, barques que s'usen per a la pesca amb una banyera molt gran, però que solen estar en molt mal estat. Aquí hi van entre 40 i 70 persones. Una altra de les novetats és que hi ha molts menors que fan servir caiacs, taules de surf, hidropedals, pneumàtics... Pensa que a l'estret es veuen davant les llums de l'altre continent, ja que només hi ha 14,4 quilòmetres. La ruta per les Canàries es va tancar el 2006 amb la crisi dels *cayucos*, però aquest any hem vist com han arribat dues pasteres amb 150 persones.

I en el cas de les dones?

Les dones solen anar per la ruta de la mar d'Alboran, però no n'arriben tantes. En una embarcació de deu persones pot haver-hi dues o tres dones. Estem en un sistema patriarcal i això no es pot obviar, però cada persona té unes estratègies de supervivència individuals. Les dones utilitzen més les pasteres, no perquè siguin menys perilloses, sinó perquè esperar a saltar la tanca comporta entrenar-se; viure als boscos és complicat. L'any passat van saltar dues dones, però solen anar com a polissons, ocultes en cotxes o amb documentació falsa.

Continua arrelada la idea que si una dona embarassada arriba a l'Estat espanyol tindrà papers en el moment que neixi el seu fill?

Aquest mite quedarà per sempre, però no és veritat. La dona ha de regularitzar la seva situació i la del seu fill, tot i néixer a Espanya. Un altre mite és que totes les dones són víctimes de tràfic. Si totes ho són, totes han de tenir dret a protecció. Si fiquem totes les dones en el mateix sac de tràfic de persones, el concepte es difumi-

na. Hi ha una revictimització de la dona. Hem de parlar amb elles, conèixer la seva història. Cadascuna té el seu propi projecte migratori i això cal tenir-ho en compte.

La frontera sud és un negoci?

Els polítics parlen molt de màfies, però si no tinguéssim les lleis que tenim, aquestes màfies no existirien. Després hi ha altres màfies: els lobbys empresarials, que guanyen molts diners a costa del patiment de les persones. Hi ha empreses com Indra, Airbus, Dragados, Ferrovial-Agroman, Initec, Tragsa, Securitas, Acciona o Eulen. Fins i tot Frontex, que no oblidem que és una empresa privada, no de l'Estat. Vivim en un sistema racista, però també econòmic. Som pioners en la construcció de concertines, a través de l'empresa European Security Fencing. El mateix producte s'ha exportat a altres països, com Hongria. Sempre són les mateixes empreses les que guanyen aquests concursos públics. Hi ha empreses que s'estan enriquint a costa de les migracions i del patiment de les persones, no només les màfies que cobren 3.000 euros per creuar.

Prop de 250 persones van morir intentant arribar per mar a l'Estat espanyol el 2017, una de les xifres més altes dels últims anys. A més, sembla que augmentarà enguany...

Si tanques les portes d'una banda, la gent que no es queda pel camí, al desert, es desespera. Quan l'única opció que tens és creuar pel mar i veus que hi ha una proliferació de gent esperant, et tires al mar tot i no conèixer-lo bé. Tal com augmenta el flux de persones, augmenta el nombre de morts.

A més de les morts al desert...

L'Organització Internacional de les Migracions (OIM) calcula que per cada persona que se sap que mor n'hi ha dues més que ho fan. És molt difícil de calcular. Costa molt obtenir dades dels països de trànsit. Abans

el Marroc deportava gent a Algèria, i ara Algèria els deporta a Mauritània.

Treballes constantment a Ceuta i Melilla. Quina resposta dona la societat?

És complicat treballar aquí, però no per la gent. Hi ha moltes persones que són funcionaris o militars, però la qüestió està en el fet que les administracions són les responsables d'haver creat aquest clima d'hostilitat. Jo veig diferències entre Ceuta i Melilla, però pensa que són ciutats que tenen el mar a un costat i la frontera a l'altre. Quan aquesta separació no existia, tenien camps al Marroc, coneixien els seus veïns... La situació ha canviat molt i la gent està cansada. Quan construeixes una frontera física, separen entre l'ell i el jo. Són ciutats que tenen una taxa d'atur molt alta, que no poden accedir a recursos, i potser veuen que de cop i volta arriben 300 persones que salten la tanca corrent i s'espanten, però és que fa vint anys que viuen amb això. També hi ha rumors que si venen i els donen de tot, cases i sous vitalicis... Però no hem d'oblidar que també hi ha molta gent solidària a Ceuta i Melilla que no vol que se sàpiga el seu nom. Veig moltes dones grans que van al port, els donen roba i menjar, però no volen que se les impliqui per por de ser assenyalades. Existeix, a més, una tendència a la criminalització de la solidaritat. La gent té por, perquè saben que si ajuden algú a desplaçar-se, et poden culpar de tràfic de persones.

Quina és la solució?

Primer establir vies legals i segures. Però n'hi ha moltes més: eliminar els visats de trànsit entre països, eliminar les exigències de cartes d'invitació i recomanació, poder agilitzar els tràmits, poder demanar cites prèvies amb menys temps, aconseguir que els jutjats no estiguin saturats, oferir assistència lletrada i de traducció a peu del canó en el primer moment que arriben... N'hi ha moltes i no s'estan duent a terme. ●

“ ”

Quan l'única opció que tens és creuar pel mar i veus que hi ha una proliferació de gent esperant, et tires al mar

No hem d'oblidar que també hi ha molta gent solidària a Ceuta i Melilla que no vol que se sàpiga el seu nom

contrast

És necessari prescindir d

Ús restringit per a un consum responsable

Jaume Carles Frisuelos

Director de l'IES Ramon Turró i Darder (Malgrat de Mar)

Amb l'inici del curs escolar 2014-2015, els centres educatius de Malgrat de Mar (el Maresme) vam decidir "restringir" l'ús de telèfons mòbils o similars als recintes. La paraula *restricció* fa referència a la reducció o limitació d'alguna cosa, i en la qüestió dels mòbils existeix per raons de caràcter pragmàtic i pedagògic que justifiquen aquesta mesura. Així vam acordar-ho en una reunió del Consell Escolar del municipi arran de diversos conflictes registrats entre alumnes de la població.

Els fets van passar fora dels recintes i en horari no escolar, però la seva gènesi es va produir a les xarxes socials i en horari lectiu. Els participants en l'esmentada reunió vam explicar que hi havia hagut gravacions no autoritzades a les aules i als patis, robatoris, episodis de ciberassetjament, col·lapses de la xarxa wifi i intents de còpia en proves d'avaluació. També havíem observat que una part de l'alumnat no jugava, ni feia esport ni tampoc interaccionava amb els seus companys a les hores d'esbarjo.

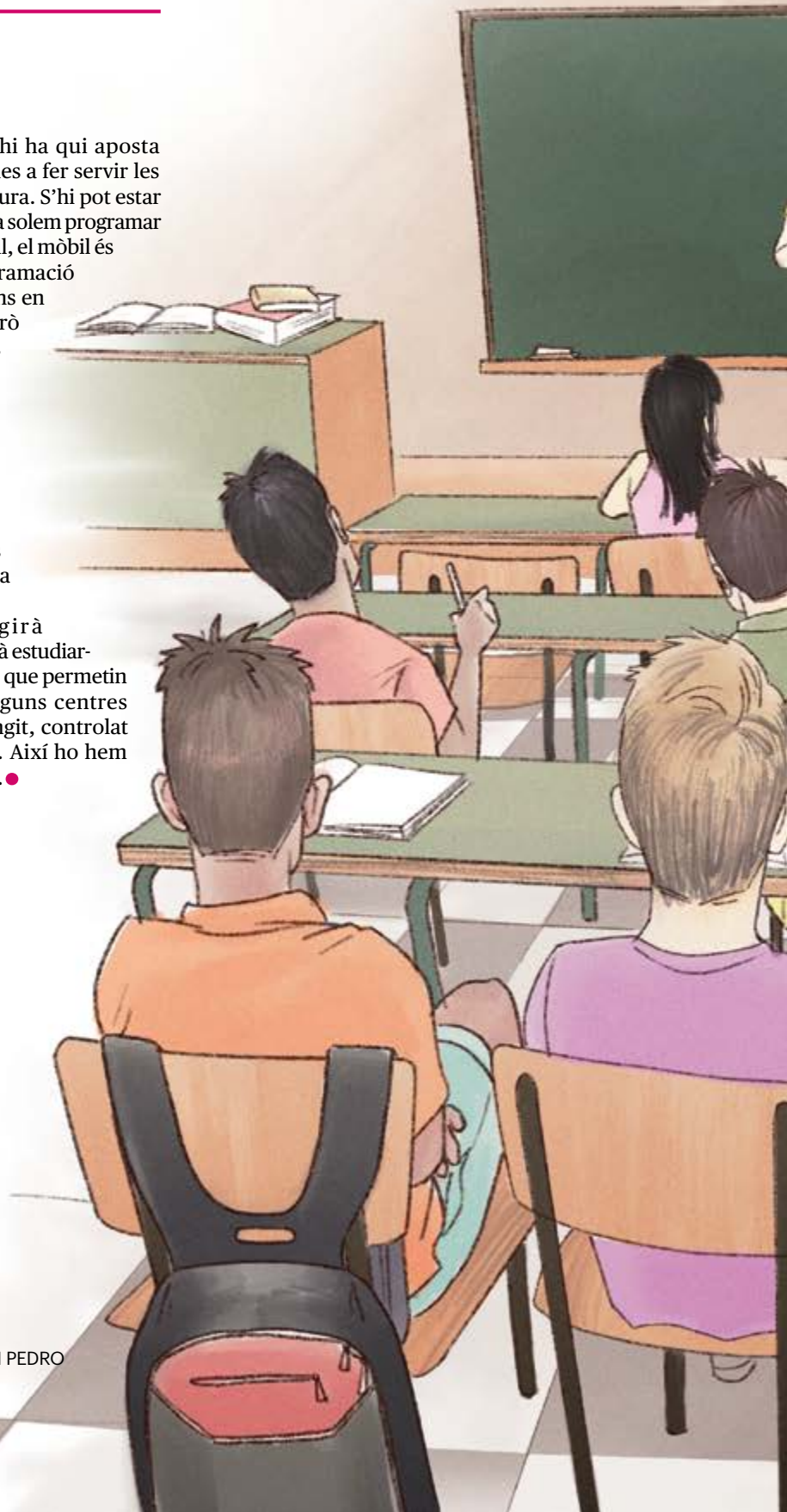
Davant d'això vam acordar "restringir l'ús de telèfons mòbils o similars en tot el recinte escolar", "recomanar no portar-los al centre excepte per a la realització d'activitats autoritzades", a més de derivar en els mateixos alumnes "la responsabilitat de qualsevol gravació i posterior distribució d'imatges en xarxes socials sense permís dels responsables del centre educatiu", tot advertint-los que, en cas que s'observés un ús no autoritzat, "es retiraria l'aparell per ser lliurat a la família el següent dia lectiu".

Aquestes mesures es van comunicar a la comunitat educativa i, en general, van ser rebudes de forma molt positiva tant pel professorat com per les famílies, a les quals es va demanar col·laboració. En general, s'entén que cal regular l'ús dels mòbils a les classes i només es discrepa sobre la "prohibició" durant les estones d'esbarjo, però com que és una norma comuna en tots els centres del municipi, des de la primària fins a la secundària postobligatòria, la seva implantació no ha generat cap controvèrsia.

Cal recordar que, no fa gaires setmanes, el govern francès també ha decidit prohibir l'ús dels telèfons mòbils en tots els centres del país. En aquest cas, els arguments dels legisladors francesos són plenament compartits: adverteixen que "els mòbils afavoreixen el ciberassetjament, exposen l'alumnat a imatges de violència i pornografia, fan disminuir la concentració i, a les estones d'esbarjo, limiten les interaccions socials".

En contra d'aquests arguments hi ha qui aposta per un ús lliure i ensenyar els alumnes a fer servir les tecnologies al seu abast de forma segura. S'hi pot estar d'acord i, de fet, els centres educatius ja solem programar activitats en aquest sentit. Al capdavant, el mòbil és una bona eina per aprendre la programació d'aplicacions, fotografies o gravacions en el context d'una activitat lectiva. Però això no exclou l'adopció de normes i estratègies que vulguin recuperar-ne un ús raonable, atesos els perills que impliquen aquests aparells. Pensant que es tracta de nens i adolescents, no adults, creiem que han de tenir pautes molt concretes per fer-los veure que es pot viure i establir unes bones relacions socials sense necessitat d'estar tota l'estona connectat.

Probablement el futur exigirà implementar el mòbil a les aules, caldrà estudiar-ho. Però mentre no es trobin fórmules que permetin anul·lar els seus desavantatges, alguns centres creiem que ha de tenir un ús restringit, controlat i prèviament autoritzat als recintes. Així ho hem decidit les escoles de Malgrat de Mar. ●

els mòbils dins les aules?

Dispositius mòbils: amenaça o oportunitat?

Mercè Gisbert Cervera

Catedràtica de Tecnologia Educativa de la Universitat Rovira i Virgili (URV)

En els darrers cinc o sis anys hem presenciat com els dispositius mòbils (ordinadors, tauletes, telèfons...) s'incorporaven a la nostra vida quotidiana amb tanta naturalitat que ens sembla que els hem portat a la bossa i a la butxaca tota la vida.

Quan hem estat conscients de la presència d'aquests aparells, ens hem adonat que ens resulta difícil viure sense ells, ja que ens aporten comunicació en temps real amb totes les parts del món connectades (no oblidem que hi ha una gran part del planeta que encara no hi té accés). Han convertit allò llunyà en una realitat propera, han ajudat a trencar i difuminar les barreres de l'espai i el temps, i han convertit la comunicació síncrona -des de qualsevol lloc i en qualsevol moment- en una realitat 24/7 i 365 dies a l'any. D'altra banda, han aconseguit que creéssim uns vincles tan potents que algú creu que sense tecnologia i sense connexió no podríem viure. Realment no podríem viure? Abans de tornar a aquesta qüestió, m'agradaria explicar una anècdota.

Fa tres anys em van convidar a participar en una taula rodona durant la setmana del Mobile World Congress en el marc del programa Schools, on també participava el representant d'una gran multinacional de la informàtica. Doncs bé: aquest representant va començar a llegir un text sobre els perills que comportaria la incorporació d'una tecnologia a l'àmbit educatiu i els efectes negatius que provocaria. En escoltar-lo, tots els assistents vam pensar que inevitablement es referia al telèfon mòbil, però en realitat estava

parlant del bolígraf. La seva intervenció em va evocar a altres textos que, durant el segle XX, han aparegut sobre les amenaces que podien generar les "noves tecnologies" aplicades al món educatiu i els efectes "devastadors" que podien tenir per al procés formatiu i, especialment, per als aprenents de les noves generacions. Realment suposen una amenaça? Per a qui?

Per respondre-ho, cal tenir en compte dos elements bàsics: el primer és que cap tecnologia (ni actual ni passada) s'ha dissenyat de manera específica per a l'àmbit educatiu. Sent així, sempre haurem d'adaptar el seu ús com a eina, recurs o entorn educatiu perquè sigui beneficiosa amb vista al procés d'ensenyar i d'aprendre (o per a tots dos); en segon lloc, que la tecnologia no és ni bona ni dolenta en si mateixa, sinó que depèn de la seva aplicació i, per què no, de la seva oportunitat d'incorporació en el procés formatiu.

De tecnologia, doncs, fa temps que se n'aplica a l'educació i, quan això ha succeït, sempre han aparegut debats i controvèrsies entorn de cada generació d'artefactes. També és veritat que mai com ara aquesta tecnologia havia estat tan accessible per a tothom (grans i petits) i en tots els contextos (social, educatiu i personal). Sembla, fins i tot, que la tecnologia mòbil amenaci les bases de l'educació actual, quan realment no té el poder que li donem.

La seva amenaça, en tot cas, té a veure amb la incapacitat del sistema escolar i de la comunitat educativa de "controlar" les implicacions que causa la tecnologia mòbil (accessible, barata, portable i usable). Això genera por, perquè no en podem preveure les conseqüències i, tot seguit, pensem que amb un plantejament tradicional d'assignatures compartimentades, horaris preestablerts, un professorat que no sempre té la competència digital òptima i un context familiar que no té temps suficient per a ensenyar en condicions, el més fàcil seria prohibir-la. Una solució amb la qual pensem que l'amenaça desapareix, quan a l'hora de la veritat continua latent fora del centre escolar.

Una solució, per a la qual no hi ha receptes magistrals, és acompanyar l'ús dels dispositius mòbils i educar, educar i educar la comunitat educativa en una mateixa direcció. No només pensant en els perills, sinó també en els seus avantatges i bons usos. ●

pàgina oberta

Capitalisme, felicitat i els nostres mòbils

Òscar Campes

Militant d'Endavant nord-oriental i estudiant d'Integració Social

La revolució digital ha alterat i modificat les nostres vides, sistemes de comunicació, habilitats socials i comportaments conductuals. Algunes privilegiades encara recordem com es vivia en una societat sense dispositius mòbils: pedalant pels carrers del poble, jugant al parc del barri i trobant-nos al bar de sempre on de mica en mica ens anàvem concentrant per conversar “cara a cara”.

Com moltes sabem hi ha una nova addicció globalitzada, l'addicció a les pantalles, categoritzada dins les socioaddiccions. Totes la coneixem, en som consumidores i moltes de nosaltres la identifiquem com a inofensiva, un avenç tecnològic imparable del qual ningú pot escapar, una màquina sense aturador. Les pantalles han accelerat i facilitat les comunicacions, ampliat els nostres coneixements i disminuït les dificultats de les nostres vides en un món que sembla anar més de pressa que la llum. Realment som conscients de quin greu estem pagant?

Tot i que hi ha una manca d'informació, diversos estudis fan saltar les alarmes i comencen a anomenar-ho com una epidèmia silenciosa; durant el dia arribem a tocar el mòbil entre mil i dues mil vegades i el mirem cada quinze minuts.

Com si és tractes d'un bingo, el nostre mòbil es converteix en una escurabutxaques. Alguna cosa ens empeny a tocar-lo, possiblement és la necessitat de tenir-lo i mirar la pantalleta lluminosa que ens manté alertes, informades, actualitzades i enganxades, estimulades en excés, i és en aquest moment quan neix i s'autoproclama la nostra dependència, ens autocon-

vencem que la nostra addicció és global, que forma part de la vida quotidiana de les persones i és inofensiva. Realment sabem els motius de l'absorció massiva de l'atenció humana a les pantalles digitals?

No es pot explicar sense entendre la relació entre la dopamina i l'energia que manté les masses addictes a les pantalles digitals. La dopamina és un dels neurotransmissors del sistema nerviós central que afecta l'estat anímic, la son, l'atenció, l'aprenentatge i el plaer, entre d'altres. Regula la motivació que sentim per fer alguna cosa, circula pel nostre cervell i fa que una experiència sigui agradable. La dopamina és la divisa del plaer i del desig que activa el circuit de recompensa cerebral.

Darrere de cada pantalla digital hi ha una infinitat d'apps quotidianes que formen part de les nostres vides: Twitter, Facebook, Instagram, WhatsApp, Snack Chat, Candy Crush, Tinder, Amazon, Poker Stars, i una gran varietat de xarxes d'apostes en línia i pornografia digital. La interacció que tenim amb totes elles ens pro-

porciona una recompensa insaciable. Aquestes apps, convertides en bombes de dopamina, impregnen per moments els nostres circuits cerebrals de satisfacció i plaer. Un m'agrada al Facebook, un vist al Telegram, un vist al WhatsApp, un retuit d'una persona famosa, el nombre total de persones que han vist una història publicada, guanyar monedes virtuals en un joc de pòquer en línia o veure un catàleg de roba. Totes aquestes accions provoquen l'activació de la dopamina en el nostre cervell; l'hormona de la felicitat es posa en funcionament descarregant petites dosis de satisfacció temporal. A canvi de la nostra atenció rebem una recompensa.

Aquesta nova heroïna digital comparteix els mateixos símptomes clínics que qualsevol drogo-dependència: síndrome d'abstinència, impulsivitat, agressivitat, alienació, dificultat per prendre decisions i sobretot dependència. Una “injecció dopamínica” que ens motiva a buscar-ne més, amb la certesa que únicament ens ho proporciona-

rà aquest petit aparell que portem sempre a la butxaca i ens acompanya en tot moment.

Una llista infinita de productes tecnològics i apps fabricats per professionals, equips multidisciplinaris experts en neurociència, neuroeconomia i psicologia conductual treballen per obtenir un mateix objectiu: captar les nostres mirades i atenció per crear productes tecnològics que enganxin tant com sigui possible. Realment sabem quins interessos hi ha darrere d'aquest control de masses social?

Els recursos naturals arriben a un punt d'escassetat. El capitalisme ha anat evolucionant mitjançant la sobreexplotació natural i laboral. S'ha anat adaptant als canvis socials que hem anat vivint, sempre ha seguit el control de l'economia mundial. Veient exhaurida la seva font de riqueses naturals, segueix evolucionant creant de nou tota una estructura aliada que li garanteixi la continuïtat al capdavant del poder sobre totes nosaltres. Una economia digital que ja no ens utilitza únicament com a con-

sumidores en potència; aquesta vegada nosaltres mateixes ens convertim en el producte.

Les aplicacions i plataformes digitals més utilitzades són gratuïtes, i això té una explicació: han venut als anunciants publicitaris la nostra informació personal. L'economia digital es basa en l'obtenció de dades inesgotables, venudes i utilitzades per fer més intel·ligents les plataformes i generar anuncis més efectius, que mitjançant estímuls digitals carregats de dopamina provoquen comportaments addictius que captiven la nostra atenció. El capitalisme torna a atacar amb tota la seva força obtenint una nova fórmula d'individualisme i alienació. Gràcies al control que ha pres sobre les socioaddiccions, ha creat una nova economia basada, de nou, en l'explotació humana.

El passat Dia Mundial de la Salut Mental ens advertien que una de cada quatre persones patirà un trastorn mental al llarg de la seva vida. Tot i conèixer les conseqüències que a curt termini provoquen les addiccions a les pantalles, hauran de ser els anys els que ens mostrin la totalitat de les afectacions cognitives i els trastorns mentals que se'n deriven.

De nou, sense pietat, ataquen allò on s'identifica una feblesa humana potencialment explotable. Ja no en tenen prou a fomentar i potenciar l'individualisme, ara volen extreure un profit econòmic del que creiem com a individus que és el nostre temps lliure. Segueixes identificant aquesta addicció com a inofensiva?

Intentem ser una mica sinceres, reflexionem encara que sigui per uns segons, i pensem el temps que destinem a les pantalles i les seves aplicacions. Realment vivim en llibertat? ●

/ MANUEL CLAVERO

“
Una economia digital que ja no ens utilitza únicament com a consumidores en potència, aquesta vegada nosaltres mateixes ens convertim en el producte

/ COOPERATIVA
DIOMCOOP

Roba que dignifica vides

Persones migrants encapçalen projectes d'autoocupació en la producció de tèxtil amb l'objectiu de cobrir les seues necessitats bàsiques a través d'un treball digne, poder deixar la venda ambulant irregular i aconseguir estabilitzar la situació administrativa

Vicent Almela | @La_Directa

“Especialment ara que arriba l'estiu, i durant la campanya de Nadal, és quan els comerciants més pressionen l'Ajuntament i més repressió rebem per vendre al carrer. Cada dia ve la policia a multar-nos i confiscar-nos el material, i molts cops utilitza la violència contra nosaltres”, explica Lamine Bathily, que fa més de deu anys que treballa com a venedor ambulant a la ciutat de Barcelona. Actualment forma part del Sindicat Popular de Venedors Ambulants, una organització que des de 2015 es posa al servei de les venedores com una forma d'organització i defensa davant el racisme institucional, la persecució i la criminalització que pateixen per la seua condició d'irregularitat. “Nosaltres som els primers interessats a deixar la venda ambulant al carrer per treballar dignament i legalment, però és la mateixa llei i el mateix sistema el que no ens ho permet”, explica en relació amb la modificació del Codi Penal per part del govern del PP, quan la venda ambulant va passar a ser un delictes penal

amb sancions de 100 a 600 euros i penes de presó d'entre sis mesos i dos anys.

Com que es tracta d'un delictes penal, aquestes accions queden gravades a l'historial d'antecedents durant tres anys, fet que automàticament impossibilita que aconseguisquen els papers i el permís de residència: “Quan arribes aquí has de sortir al carrer a vendre per poder sobreviure, i aquesta llei suposa un carreró sense sortida per molta gent migrant que mai podrà regularitzar la seua situació per tenir antecedents. És molt urgent que deixen de penalitzar la venda ambulant, i aquí els polítics sí que tenen una responsabilitat clara”, afegeix Bathily.

Amb la idea de transmetre aquest missatge a la classe política, alguns membres del Sindicat es van reunir el 2 de juliol amb el nou president del Parlament de Catalunya, Roger Torrent, i van oferir una roda de premsa des del faristol de la sala de premsa de l'hemicicle. En aquesta reunió no només es va parlar del problema de la penalització de la venda ambulant, sinó que des del Sindicat també es »

» van fer propostes concretes per assolir l'objectiu de regularitzar la situació legal de les migrants mitjançant la creació de sis projectes cooperatius: un projecte d'agricultura ecològica, un altre d'impressió i serigrafia, un basar d'artesanía, una promotora cultural d'esdeveniments africans, una perruqueria de pentinats i estils africans i una cooperativa de muntatge, desmuntatge i seguretat en mercats i fires. Segons Bathily, amb aquests sis projectes es podria regularitzar la situació d'un centenar de persones que actualment treballen de forma irregular: "Per nosaltres el més important d'aquests projectes és treure els companys i les companyes del carrer i que puguin treballar dignament, legalment i sense por. Crec que els polítics són responsables de facilitar-nos aquest camí, perquè és evident que la violència no és la solució al problema de la venda ambulante. Nosaltres hem fet el primer pas amb aquestes propostes positives, ara la pilota està al seu terrat", afirma.

Roba legal feta per gent il·legal

Les propostes presentades al Parlament de Catalunya no són les primeres que arriben des del Sindicat Popular de Venedors Ambulants per deixar la venda ambulante irregular, ja que ara just fa un any presentaven la seua pròpia marca de roba: Top Manta. "Molts companys teníem la il·lusió de tindre la nostra marca i volíem donar la volta al concepte del *top manta*, que sempre s'associa a una activitat il·legal i a productes falsificats. Com que no teníem cap tipus d'ajuda institucional ni finançament, vam començar a oferir menjars típics senegalesos a les festes populars dels barris de Barcelona mitjançant el projecte Cena Mantera, i així vam poder obtenir els diners necessaris per a comprar les primeres samarretes i començar", explica Bathily. Actualment aquest projecte dona feina a quinze persones migrants, que desenvolupen diferents tasques com la preparació de les pantalles de serigrafia, l'elaboració de les estampacions i els dissenys, i l'entrega i la comercialització de samarretes.

Després d'un any de feina, el projecte s'ha consolidat amb la constitució d'una associació de venda ambulante i la presentació de la seua nova col·lecció de samarretes i dessuadores, que s'ha aconseguit finançar mitjançant un projecte de micromecenatge i que té com a objectiu continuar millorant les condicions de vida del col·lectiu de venedors i venedores ambulants de Barcelona, així com la cerca d'oportunitats de regularització de la seua feina. "La nostra intenció principal és crear cooperatives per facilitar contractes de treball als companys i companyes que ara mateix estan treballant al carrer", ens explica Bathily mentre ens ensenya els nous dissenys a la tenda que han obert al carrer d'en Roig -al barri del Raval de Barcelona. Totes les peces de roba estan fetes sota els principis de

/ PEDRO MATA
(FOTOMOVIMIENTO)

comerç just i els dissenys representen situacions quotidianes per les quals han passat molts dels venedors: el viatge des del Senegal, el seu dia a dia venent al carrer i la seua lluita. Per aquest motiu el lema que han elegit per presentar la

col·lecció és "Roba legal feta per gent il·legal; unes peces vertaderes per a un sistema fals i hipòcrita".

Bathily també explica que no ha sigut un camí de roses arribar fins aquí: "Sempre hem estat sols i mai hem rebut cap tipus d'ajuda política ni acompanyament institucional, cosa que ens ha dificultat molt algunes coses, sobretot amb el tema burocràtic i de permisos, i per això anem a poc a poc", comenta, i conclou: "Nosaltres l'únic que volem és treballar dignament, contribuir a l'economia de la ciutat i viure la felicitat amb les nostres famílies. Som els primers interessats a posar fi a la venda ambulante irregular, i, la veri-

tat, crec que les administracions podrien facilitar una mica les coses. Almenys deixar de criminalitzar-nos, no?". Les persecucions policials i la confiscació de material són habituals als carrers de Barcelona. La inèdita roda de premsa de les venedores ambulants al Parlament de Catalunya es va fer amb retard, precisament, per una batuda de la Guàrdia Urbana i, en les últimes setmanes, han denunciat "contundents" actuacions policials en els accessos i vestíbuls del metro i RENFE de plaça de Catalunya.

Defugir la irregularitat

L'estiu de 2016 un equip tècnic de l'Ajuntament de Barcelona començava a fer entrevistes a una vuitantena de venedores ambulants amb l'objectiu de crear una cooperativa destinada a la venda de productes de roba, complements i artesanía en fires i mercats artesanals que ajudés

a trobar solucions "a una situació complexa com és la venda ambulante no autoritzada als carrers de Barcelona", i que alhora els ajudés a "regularitzar la seua situació administrativa". Uns mesos després, el març de 2017, començava a caminar Diomcoop amb 15 treballadores (12 homes i 3 dones) subsaharianes, que van abandonar la venda irregular al carrer per fer-ho amb un contracte de treball i un horari digne.

Alione Thiam, soci de la cooperativa i membre del consell rector, explica que el canvi per a ell ha sigut "brutal", i que des que treballa a Diomcoop ha perdut la por a treballar: "Des que vaig arribar a Barcelona la situació d'irregularitat mai em permetia estar tranquil. Com a venedor ambulante il·legal no tens futur perquè no pots cobrir necessitats tan bàsiques com tindre un sou digne, accedir

El projecte s'ha consolidat amb la constitució d'una associació i la presentació de la nova col·lecció de samarretes i dessuadores

El març de 2017 arrencava Diomcoop amb 15 treballadores, que van deixar la venda irregular per fer-ho amb un contracte

/ SINDICAT
POPULAR
DE VENEDORS
AMBULANTS

a un habitatge o poder visitar la teua família”, explica, i ara aquesta feina -amb un contracte laboral- li permet tindre finalment “una situació de normalitat i tranquil·litat a nivell legal”.

Les sòcies de la cooperativa, que s’organitzen amb quatre grans departaments -comunicació i comercial, administració, logística i cohesió social- han rebut una formació de sis mesos per part d’un equip tècnic del consistori,

que continuarà la seua tasca d’acompanyament fins al 2020 per després deixar que la cooperativa continue avançant de forma autònoma. Pape Diop, soci i membre de la comissió comercial, ens explica que és ell mateix qui periòdicament fa viatges al Senegal per parlar amb les proveïdores i comprar les teles allà, que són enviades a Barcelona per després ser treballades i convertides en diferents patrons de roba: “Nosaltres volí-

em aportar alguna cosa nova, el color africà. Totes les teles amb què elaborem la nostra roba venen del Senegal, tenen una qualitat més alta i uns colors molt vius que no podem trobar aquí”. El passat mes de maig la cooperativa presentava la seua marca pròpia, anomenada Diambaar, amb una desfilada al Museu Frederic Marès, amb una col·lecció primavera-estiu que compta amb 26 estampacions diferents -tres models per home i dos per dona. “La idea en el futur és fer també dessuadores i bombers, així com models per a nens i nenes. També ens agradaria poder obrir un punt de venda en línia i una tenda física on la gent pogués vindre a veure i comprar la nostra roba, o directament adquirir les teles africanes i treballar-les a casa seua”, conclou.

A banda de la presència en mercats i fires, les sòcies de Diomcoop també

ofereixen experiències gastronòmiques i serveis de logística -com serveis de muntatge i desmuntatge i seguretat-, i en un futur els agradaria incorporar més persones a la cooperativa: “El nostre principal objectiu ara mateix és guanyar-nos la confiança de la gent, que canvien la mira-

da i vegen que oferim un producte de qualitat, perquè el projecte tire endavant i siga viable per si sol. Només així podrem incorporar més sòcies treballadores i facilitar que més gent deixi el carrer i accedisca a un treball digne”, explica Thiam. En 2018 la cooperativa ha incorporat una persona més -actualment són 16 treballadores-

i abans de 2020 els agradaria incorporar-ne 15 persones més: “L’Ajuntament de Barcelona ens ha donat un cop de mà, però ara ens toca a nosaltres ficar el màxim per tirar el projecte i la marca endavant si volem que més companys abandonen el carrer i la irregularitat”. ●

“L’Ajuntament de Barcelona ens ha donat un cop de mà, però ara ens toca a nosaltres tirar el projecte endavant”, diu Alione Thiam

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

 ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

• informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

La comunitat copta, fora de joc a Egipte

La majoria de practicants del cristianisme veuen frenada la seva carrera futbolística per la discriminació que pateixen, un problema que s'estén a altres àmbits de la societat

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

Era jornada de proves al camp de futbol del club egipci Petrojet, establert a la ciutat portuària de Suez. Mina Samir, un jove de 17 anys, evoca aquell dia i recorda com es lligava les apreciades botes grogues amb il·lusió i nervis a parts iguals. Conegut com el Barça egipci pels colors blaugrana que llueix la seva samarreta, el Petrojet és el club de la companyia petroliera egípcia i s'ha mantingut durant les últimes cinc temporades en la categoria reina del futbol nacional masculí, a la qual Samir, com tants egipcis, anhelava competir algun dia.

En acabar les proves, el jove sabia que li havien anat bé, però era el torn de l'entrenador, que havia de seleccionar tres jugadors de cada un dels equips que s'havien format per a jugar aquell dia. "El de les botes grogues, fes un pas endavant i digues el teu nom", recorda que va cridar el seleccionador. Complir el somni semblava una qüestió de minuts. "Mina Samir", va replicar-li el jove després d'avançar-se als seus companys. "No em referia a tu", va corregir l'instructor després d'un moment de silenci, "em referia al del costat". En girar-se, però, Samir no va tardar a adonar-se que l'entrenador no s'havia confós. A diferència d'ell, el nou jugador vestia unes botes indubtablement negres.

En el cas del germà de Mina Samir, la història no va ser gaire diferent. Paul Samir acabava de finalitzar les proves amb l'Ittihad d'Alexandria, el tercer club més popular del país, i havia estat un dels afortunats a ser seleccionat. El seu nom, però, el tornaria a delatar. "Com et dius?", li van preguntar. "Paul Samir". "Podria ser Mustafa Ibrahim?", li van etzibar davant del seu desconcert. El jove, irritat, va marxar, i va decidir penjar les botes al cap de poc temps.

Lluny de tractar-se d'una família amb mala fortuna, els Samir són dos casos més de cristians que han vist com la seva trajectòria futbolística en clubs d'Egipte, un país d'aclaparadora majoria musulmana, s'ha vist frenada i bloquejada per la seva religió.

Fruit d'aquesta marginació estructural dels cristians en els clubs egipcis, d'entre els 540 jugadors que figuren a les files de les principals esquadres del país, només s'hi compta un sol cristià copte (el 0,1%), segons el còmput que duu a terme l'organització Solidaritat Copta, establerta als Estats Units. Una representació poc realista d'un país on el 10% de la seva població professa el cristianisme.

Com a reflex d'aquesta manca d'oportunitats, no és gens estrany que la selecció egípcia de futbol, que ha participat enguany al Mundial després de 28 anys sense fer-ho, només compti amb jugadors musulmans a les seves files. Aquesta condició reforça el cada cop més freqüent àlies de l'equip: *sajedein* -els que es prostren-

en referència al fet d'agenollar-se per reverir Déu que fan les musulmanes en resar; un acte que l'estrella de la selecció i jugador del Liverpool, Mohamed Salah, ha fet famós arreu d'Europa per celebrar així els seus gols.

Així mateix, també a la delegació egípcia que va participar l'any 2016 als Jocs Olímpics de Rio de Janeiro (Brasil), l'afició copta va brindar per la seva absència.

Alternativa unitària

Coneixedor de la importància que té el futbol per a la societat egípcia i en un intent de pal·liar el problema, Mina Bendary, un jove de només 23 anys, va fundar l'any 2015 a Alexandria l'acadèmia Je Suis ("Jo soc" en francès) per oferir a jugadors coptes l'oportunitat que se'ls nega en altres estadiis.

Tot i que als equips dels clubs els cristians són majoria -una acció positiva que Bendary assegura que mantindrà per ara-, l'objectiu de l'acadèmia implica vertebrar una proposta cohesionadora que la diferència de la resta de clubs, motiu pel qual a les seves instal·lacions es poden veure també jugadors musulmans compartint vestidor amb els coptes.

"El Maged, un amic del Bendary, em va trucar un dia i em va parlar d'aquest equip, i vaig decidir venir

D'entre els 540 jugadors que figuren a les files de les principals esquadres del país, només hi ha un cristià copte

Solidaritat Copta va presentar una queixa a la FIFA quan va arrencar el Mundial en què denunciava la fràgil situació actual

i jugar amb ells”, comenta Abdulrahman, de 25 anys. “L’atmosfera és agradable, les instal·lacions són bones i l’equip de l’acadèmia és molt bo, així que em va agradar”, explica sobre les raons que el van portar a quedar-s’hi. I remarca: “Aquí no ens fixem [en si algú és cristià o musulmà], juguem com si fóssim una sola persona”.

Amb l’objectiu d’evitar que el remei del problema quedi emmarcat només en iniciatives com la de Je Suis, Solidaritat Copta va presentar una queixa a la FIFA quan va arrencar el Mundial en què denunciava la fràgil situació actual i els demanava que s’asseguessin que el 10% de jugadors dels equips juvenils egipcis fossin cristians.

D’aquesta manera, l’organització recollia el guant llançat en una entrevista pel famós jugador nacional Ahmed Hossem, conegut com a *Mido*, que també demanava la implementació de la mateixa quota. “A Egipte tenim un gran nombre de racistes i ni tan sols se n’amaguen”, va etzibar l’exjugador de l’Ajax, el Marsella i la Roma. “Té cap sentit que al llarg de la història del futbol a Egipte només hi hagi hagut cinc jugadors cristians [competint] al màxim nivell?”, preguntava retòricament: “Això es deu en bona part a l’actitud racista d’alguns entrenadors”.

Un cas paradigmàtic és el de Hassan Shehata, exentrenador de la selecció egípcia entre el 2004 i 2011, que, en unes declaracions a la premsa, presumia del seu criteri de selecció. “Si un jugador no [és pietós], mai el seleccionarem per molt potencial que tingui”, arrencava, “sempre busco que els qui portin la samarreta d’Egipte estiguin en bones condicions amb Déu.”

Discriminació transversal

Per a Solidaritat Copta, l’absència de cristians en els equips de futbol nacionals és el reflex d’un problema que va més enllà de l’esport i que afecta cada vegada més aspectes de la societat. “Parlem de la islamització dels esports però veiem que [el procés] té lloc arreu”, es lamenta Griffin. Una dinàmica que afecta totes les minories religioses però que fa de la cristiana el cas principal per ser la més nombrosa.

Degut a la sensibilitat política de la qüestió, la informació disponible sobre la discriminació estructural que pateix la comunitat copta a Egipte és escassa, un fet que es veu agreujat per la manca de suport institucional per intentar revertir el buit. Tanmateix, iniciatives impulsades per organitzacions de la societat civil i centres

d’investigació constaten que aquest tipus de greuges són transversals i adopten formes diverses.

Segons un recompte dut a terme per la investigadora Mariz Tadros, la majoria d’incidents de violència sectària ocorreguts entre el 2011 i el 2012 es van desencadenar a causa de la construcció d’esglésies; una raó seguida de ben a prop per aquells enfrontaments originats per relacions amoroses o sexuals entre una persona cristiana i una de musulmana. Estudis posteriors elaborats per la Iniciativa Egípcia pels Drets de les Persones (EIPR), una organització capdavantera en la defensa dels drets humans, i Eshhad (“Testimoni”), un centre que documenta atacs sectaris contra minories religioses a Egipte, han arribat a conclusions similars a les de Tadros, per bé que també destaquen atacs desencadenats per expressar opinions sobre la seva fe o per conversions religioses.

Més enllà d’aquest tipus de violència física, que es troba en augment, la discriminació de la ciutadania copta també es filtra en altres àmbits com les institucions de l’Estat, el sistema educatiu i el mercat laboral, on l’escassetat d’oportunitats o les dificultats per a la comunitat són igualment freqüents.

Així, l’any 2016, Eshhad evidenciava que des de 1983 no hi ha hagut cristians entre els oficials d’alt rang de l’exèrcit nacional, i denunciava que només uns pocs cristians es comptaven entre els cossos judicial i legislatiu, l’estructura de govern i la cúpula de l’executiu del país.

En el sector educatiu, i segons els informes internacionals de llibertat religiosa elaborats pel Departament d’Estat dels Estats Units els anys 2016 i 2017, cap dels presidents de les universitats públiques egípcies és cristià i pocs d’ells ocupen els càrrecs de degà o vicedegà. Alhora, l’any passat va ser la primera vegada que la prestigiosa universitat pública d’Al-Azhar va admetre un estudiant no musulmà, per bé que les negatives a acceptar estudiants o treballadors cristians en institucions del sistema educatiu públic segueixen produint-se.

En els petits tres camps de futbol amagats pels carrers d’Alexandria en què Je Suis celebra religiosament els seus entrenaments cada diumenge i dijous, rectificar la lògica sectària que afecta Egipte sembla més senzill. “Aquí no hi ha cap problema [perquè] tots som germans”, sosté Abdulrahman, “i tota aquesta història de cristians i musulmans és fruit d’un plantejament erroni”. “Quan algú necessita un cop de mà, l’últim que ens importa és la seva religió”, segueix, “així de senzill”. ●

El Mina Bendary, al centre de la rotllana, és el fundador de l’acadèmia ‘Je Suis’ i entrena la majoria dels seus equips.
/ MARC ESPAÑOL

La discriminació de la comunitat copta també es filtra en les institucions de l’Estat, el sistema educatiu i el mercat laboral

Cap dels presidents de les universitats públiques és cristià i pocs d’ells ocupen els càrrecs de degà o vicedegà

Terra robada

Les habitants de la regió kurdosiriana d'Afrin denuncien que Turquia i les milícies ocupants estan perpetrant un canvi demogràfic que busca erradicar la cultura kurda

Oriol Andrés Gallart | @oriolandres
Beirut

“**E**l més dur és pensar que uns estranys s’han apropiat de l’espai que alberga les nostres memòries, la nostra intimitat”. Amb dolor s’expressa Areen quan recorda la seva casa a Afrin. Una llar conformada des de fa anys només per dones i envoltada d’un jardí de flors i arbres fruiters, que els brindaven un repòs a l’ombra durant els calorosos mesos d’estiu al nord de Síria. Ara, però, una altra família gaudeix de les bondats del jardí, li ha assegurat el veïnat. Areen i la seva família en van haver de marxar quan les tropes turques i els seus aliats de l’Exèrcit Lliure de Síria van començar a bombardejar la ciutat. I quan tot Afrin va caure en mans turques, van emprendre el camí de l’exili, cap a Alep i d’allà a Kobane.

El seu no és un cas aïllat. Fins a 137.000 kurdes van fugir d’Afrin durant l’ofensiva turca, segons les Nacions Unides. Uns quants milers n’haurien retornat. I segons asseguren testimonis presencials, les milícies sirianes actualment al poder han entregat nombroses cases de persones kurdes absents als seus combatents o a famílies desplaçades d’altres racons de Síria.

Apropiació o destrucció de propietats residencials i comercials de kurdes però també saquejos i pillatge. Són alguns dels abusos documentats per Human Rights Watch (HRW) a Afrin. Uns actes que, segons l’organització, podrien constituir un crim de guerra i que, sens dubte, dificulten el retorn. Per al seu director d’emergències, Priyanka Motaparthi, “en lloc de protegir els drets dels civils vulnerables, els combatents estan perpetuant un cicle d’abusos”.

Ja durant l’assalt d’aquesta regió al nord-oest de Síria, que va tenir lloc entre el 20 de gener i el 18 de març, els membres de les milícies sirianes –molts d’ells islamistes–

van llançar amenaces contra la població kurda a través de vídeos que penjaven a les xarxes socials en què els acusaven, entre d’altres, d’infidels i entonaven càntics propis d’Al-Qaeda. També es van difondre imatges de crims de guerra, com execucions de civils o saquejos. Unes pràctiques que van portar molts habitants d’Afrin a fugir de la regió, quan van veure que les Unitats de Protecció Populars kurdes, fins llavors encarregades de la seva defensa, decidien retirar-se davant la imparable maquinària de guerra turca.

Turquia mou els fils

Des de llavors, Turquia ha posat en funcionament una nova administració, teòricament situada sota el paraigua de l’opositora Coalició Nacional Síria. S’han posat en marxa consells locals, una nova policia civil i un nou jutge –sirià– imparteix justícia. Però la realitat és que els grups milicians segueixen comportant-se com amos i senyors de la regió, tot atemorint la població. Com recollia un informe de les Nacions Unides del mes de juny, aquestes faccions han perpetrat segrestos de civils a canvi de rescats, arrestos i assassinats de persones que se’ls enfrontaven, han perseguit activistes i periodistes, així com han dificultat la mobilitat de les actuals residents. *De facto*, les milícies es reparteixen el territori i els enfrontaments entre elles també han crescut, cosa que ha provocat la mort de civils. Moltes veïnes denuncien que entre els nous afiliats a aquests grups armats hi ha coneguts criminals, contrabandistes i traficants de drogues. Afrin és un lloc perillós i sense llei, assegura qui hi habita.

Tanmateix, com assegura l’analista especialitzat en assumptes kurds Mutlu Civiroglu, “al cap i a la fi, aquests grups fan allò que decideix Turquia, que segueix sent qui dirigeix el xou”. De fet, segons explica el mateix informe de l’ONU, “dues persones turques han rebut l’encàrrec per part del governador del districte turc de Hatay de dur a terme les funcions de governadors a Afrin informant-lo directament a ell”. I Civiroglu assegura que els membres kurds dels nous consells de govern designats per Turquia són o bé desconeguts per la població d’Afrin o bé –en el pitjor dels casos– d’escassa reputació.

Per a aquest analista, també seria una decisió presa des d’Ankara el fet que moltes famílies desplaçades de Ghouta Oriental hagin acabat ocupant cases de famílies kurdes a Afrin. S’estima que desenes de milers de nouvingudes han arribat en autocars des que el passat mes d’abril el règim de Bashar al-Assad conquerís aquest històric bastió rebel a les portes de Damasc.

Unes de les damnificades per aquesta política són Jwan, Fayza i les seves dues filles, que actualment malviuen com a clandestines en un suburbi de Beirut, la capital del Líban. Van marxar d’Afrin fa tot just dos mesos i unes setmanes després de la seva partida les portes de casa seva s’obrien de nou. Ho explica Jwan, que exercia d’advocat i comptable abans de fugir: “Les veïnes es van sentir molt felices quan van veure la porta de casa

Les milícies sirianes al poder han entregat nombroses cases de persones kurdes absents als seus combatents

El veïnat denuncia que en aquests grups armats hi ha coneguts criminals, contrabandistes i traficants de drogues

Una casa d'Afrin amb una pintada on diu "ocupada" / HRW.COM

L'erradicació de la cultura kurda pretén materialitzar-se també per la via d'imposar codis de conducta conservadors

vam marxar ara viuen altres persones. És la mateixa situació per a tota la població siriana, no només nosaltres".

l'Observatori Sirià dels Drets Humans assegurava que la milícia gihadista Ahrar al-Sham havia fet fora de casa de manera violenta set famílies desplaçades de Ghouta Oriental perquè volien pagar un lloguer als propietaris kurds de les seves cases.

Canviar la demografia

Una cosa és clara: totes les nouvingudes són àrabs. I per a Jwan, l'objectiu d'aquestes polítiques d'ocupació són clares: erradicar la presència i la cultura kurda d'Afrin a través -entre d'altres- d'un canvi demogràfic.

El president turc Recep Tayyip Erdogan ho nega, tot i que el passat mes de gener, durant l'ofensiva militar, va clamar: "Retornarem Afrin als seus propietaris legítims". El fet que nombrosos testimonis assegurin que avui les milícies estan impedit el retorn d'aquelles persones kurdes no ancianes tampoc contribueix a mitigar-ne la idea. "Ens sentim com palestins", assegura Areen.

A la vegada, moltes senten que aquesta erradicació pretén materialitzar-se també per la via d'imposar codis de conducta clarament conservadors. "Tracten les dones kurdes com si no fóssim musulmanes", assegura Fayza des de Beirut. Fa unes setmanes, a la ciutat d'Afrin van aparèixer diversos cartells que exigien a les dones posar-se el vel i cobrir-se la cara. Darrere hi havia la mà de milícies islamistes i la nova administració local se'n va desmarcar, però per Fayza és només una mostra més de la intransigència de les ocupants. "Si no sortíem tapades al carrer, teníem problemes; així que preferíem quedar-nos a casa".

La major part de la població original d'Afrin és de religió musulmana, però les seves pràctiques són seculars. Durant els darrers anys, l'administració del Partit de la Unió Democràtica kurd havia impulsat un projecte polític i social que promovia l'equitat i en el marc del qual les dones van anar guanyant protagonisme en la vida pública, augmentant també la seva participació política.

També la convivència amb les confessions minoritàries, com cristianes o iazidites, havia estat pacífica durant els darrers cinc anys. Un escenari que, amb els seus nombrosos defectes i vicis, trencava amb una dinàmica d'odis i divisions creixents enmig d'una violència cada cop més cruenta i fonamentalista. Però, al final, Afrin tampoc se n'ha escapat. ●

nostra oberta. Pensaven que eren la meva mare o la meva dona, així que van venir a donar-nos la benvinguda. Es van sorprendre molt quan van veure uns estranys. Els van dir que eren de Ghouta i que viurien a la casa".

Davant les crítiques del veïnat i organismes internacionals, la nova administració local va posar en marxa mecanismes per denunciar i exigir compensacions en casos de saquejos o ocupacions. Però segons les ma-

teixes veïnes i organitzacions com HRW, fins ara no s'ha fet res.

Moltes de les civils desplaçades de Ghouta no defensen l'ocupació de cases de locals però asseguren que no tenen cap alternativa. Com Umaima al-Cheikh explicava a l'agència France Presse: "Ens agradaria estar a casa nostra, a la nostra regió, però la situació ens força a viure en llars que no són nostres. També a les cases de les quals

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57

serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

EnClau d'Espais Integrals SCCL

Assessorament i Disseny · Reformes Integrals
Rehabilitacions Energètiques · Electricitat
Certificats d'Eficiència Energètica
Petites Reparacions

Ptge. Toledo, 18 · baixos 1r · Barcelona
Tel 930 180 869

holo@enclaucooperativa.cat
www.enclaucooperativa.cat

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web

www.entitatger.cat

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + **CALIU**
LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larepartidora.org facebook.com/larepartidora.valencia
facebook.com/Caliu-Espai-Editorial calueditorialblog.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

MÈXIC APOSTA PER LA “QUARTA REPÚBLICA”

López Obrador guanya les eleccions amb la promesa de “no mentir, no robar, no traïr” i obre un període d’il·lusió però també d’interrogants

L'anàlisi de Montserrat Galí i Boadella
Historiadora de l'art i activista social a Mèxic

La victòria d'Andrés Manuel López Obrador (AMLO) i el seu partit, el Moviment de Regeneració Nacional (Morena), en les recents eleccions presidencials mexicanes s'ha explicat com un esdeveniment sorprenent, donades les doloroses -i qüestionades- derrotes anteriors (2006 i 2012) i el fet que l'actual partit fos fundat fa només quatre anys. Encara més imprevisit pel contundent percentatge de vot aconseguit, un 53%. A Morena se l'ha comparat amb partits com Podem, que trenquen el bipartidisme i sembla que tenen maneres diferents de fer política. I a López Obrador se l'ha parangonat amb Lula da Silva mentre rebia elogis de Bernie Sanders i de Jeremy Corbyn. Però les comparacions són arriscades. I inexactes.

Per poder entendre el fenomen Morena cal, sens dubte, remetre's a la biografia política i intel·lectual del seu principal dirigent i també al caràcter heterogeni del partit. Allò que va començar com un moviment i va esdevenir posteriorment un partit polític, aglutina més de 70 anys d'història sindical, obrera i de moviments civils -sobretot estudiantils-, que han acabat criminalitzats, sotmesos o bé fagocitats pel sistema. Unes lluites que l'any 1968 van conduir l'esquerra mexicana cap a posicionaments no armats, tot i donar suport a les lluites de Nicaragua i El Salvador.

La quarta transformació

Una de les característiques de López Obrador és la seva aparent simplicitat. Té un discurs polític senzill i repetitiu però carregat d'ironia. Fa bromes de caràcter popular, no fa servir jocs retòrics ni elaboracions teòriques i posa molta passió i empatia quan parla; sobretot davant de la gent que omple les places. Va estudiar Ciències Socials a la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, ha escrit una vintena de llibres polítics i sobre la història de Mèxic, que és la inspiració principal del seu programa. Coneix la teoria política i la història mundial recent, però el seu ideari es basa en les lliçons extreïdes de la història de Mèxic:

Es planteja un pacte de salvació nacional davant l'emergència que suposen les més de 100.000 persones mortes i les més de 30.000 desaparegudes

parla de les tres grans transformacions del país i assegura que l'actual -que ell dirigeix- serà la quarta. Les tres primeres són la independència, la reforma de Benito Juárez i la Revolució Mexicana, una revolta social que va quedar -assegura- truncada. Se serveix d'una anècdota per resumir l'ideari polític i econòmic de la quarta transformació: un treballador emigrat als Estats Units li va dir en una ocasió: “Benito Juárez va separar l'Església i l'Estat, ara toca separar els negocis de la política”.

Amb aquesta premissa, el lema de l'actual coalició de Morena, “Juntos haremos historia”, ho diu tot. Vist des d'una perspectiva històrica més àmplia, aquest moviment es podria percebre potencialment com la veritable transició democràtica de Mèxic. En paraules de López Obrador, els dos partits tradicionals -el Partit Revolucionari Institucional (PRI) i el Partit d'Acció Nacional (PAN)- van constituir una “màfia del poder”, repartint-se alternativament el govern mentre espoliaven el país amb la venda dels béns nacionals, especialment el petroli, i la privatització de la mineria i l'aigua. Una màfia de què participa el gran empresari. Ara és el moment, doncs, de separar els negocis de la política.

El líder de Morena s'oposa obertament a les privatitzacions neoliberals,

prioritza les polítiques nacionalistes i ha promès ajuts socials a les classes més desfavorides, un combinat que ha permès qualificar-lo de populista. Però com diu ell irònicament: “Si populisme és preocupar-se pel poble, que me'n diguin”. Dit això, no pensem que López Obrador és un anticapitalista, és senzillament un crític del neoliberalisme. La seva negativa a unes privatitzacions que l'oligarquia ha venut com a sinònim de modernitat i progrés va fer que els grans mitjans de comunicació desenvolupessin un eslògan repetit fins a la sacietat: “AMLO, un perill per a Mèxic”.

López Obrador proposa fidelitat a tres principis molt senzills que el seu electorat -per cert, molt transversal- vol de tot cor: “No mentir, no robar, no traïr”. No es dubta que ell els complirà però, en canvi, sí que es tem que altres polítics afiliats a Morena -antics militants del PRI o del PAN- perpetuïn les pràctiques corruptes. Dins la formació hi ha malestar i amb raó. Incloure'ls a les llistes va ser una decisió tàctica que pot tenir un preu molt alt. Durant anys, López Obrador va convidar totes les persones de qualsevol partit però de “bona voluntat” a unir-se al seu projecte. Una idea de pacte de salvació nacional davant l'emergència que suposen les més de 100.000 persones mortes i les més de 30.000 desaparegudes en el marc de la guerra del narcotràfic. És probable que aquesta crida, en no passar pel sedàs d'un currículum transparent, hagi arrossegat dins de Morena elements poc desitjables.

Tanmateix, és encara aviat. A Mèxic ens cal confiar que, com diu el president electe, “només el poble pot salvar el poble”. Un poble que ara tindrà les eines per exigir l'honestedat, la seguretat i la justícia negades durant vuit dècades. Els partits tradicionals -el PRI i el PAN- estan ara mateix devastats. López Obrador té un mandat popular molt clar i compta amb tota la legitimitat. S'obre una època, doncs, fascinant i engrescadora però també plena d'interrogants: controlar la violència i la corrupció pot sortir molt car. ●

Una imatge de
l'edició de 2017
/ PAULA DURAN

Una revolta de riu que no cessa: 40 anys d'Aplec dels Ports

La trobada cultural i reivindicativa més antiga del País Valencià arriba a la seua actual edició espentada per l'alè de generacions d'aplequeres que han mantingut i fet evolucionar el llegat inicial

Paula Duran | @Paula_Duran

Amb el mes de juliol arriba una data marcada en el calendari que fa bullir les emocions de tota una comarca: l'Aplec dels Ports. Una trobada gestada a foc lent pel jovent de cada poble on es pot implicar tothom i una celebració comarcal que, ara per ara, atrau milers de persones tant de la comarca com dels seus voltants i més enllà.

Tot va començar el 30 de juliol de 1978 al poble de la Todolella i en un context complex. Feia poc que Franco havia mort, tot i que l'imaginari dictatorial -sobretot a les zones rurals- continuava molt present. A això se li sumava una Constitució espanyola a mig coure, un estatut d'autonomia que no arribava i, amb una certa brisa de llibertat, un poble valencià que es preguntava de nord a sud per la seua identitat fora de l'homogeneïtzació que va imposar la dictadura franquista. Va ser llavors quan un grup de joves de la comarca, que s'havien trobat col·laborant en una revista anomenada *Els Ports* -sorgida de l'Institut de Morella-, van decidir implicar-se activament en aquest context i van començar a posar els fonaments del que ara és una estructura sòlida que continua complint anys.

La motivació inicial d'aquell grup va ser la d'esbrinar qui habitava tots aquells pobles i per què hi parlaven aquella llengua; en definitiva, un retorn als orígens que determinaria el camí de tota una comarca.

Algunes trobades entre joves de diversos pobles i la creació d'una comissió per dur endavant l'Aplec van ser els ingredients perquè els Ports passara a ser la primera comarca valenciana a prendre la guspira i il·luminar el camí que portava fins a l'antídote de la coneguda frase de Raimon, "qui perd els orígens, perd la identitat". Una comarca d'interior, situada al nord i a l'aixopluc de les muntanyes, malauradament de les més despoblades del País Valencià, va ser la pionera a recobrar la identitat d'un poble. Inicialment, des de la reivindicació dels trets locals característics i des de la reconstrucció del sentiment comarcal: el de pertànyer a un espai comú. Una fita que, avui dia, encara és desconeguda per gran part de la societat valenciana.

Però no només alberguen aquesta fita de consolidació de la trobada, sinó que, amb el pas dels anys, ha estat la via per recuperar altres qüestions de la cultura local que també han enriquit la cultura popular valenciana, teixida amb els fragments de la memòria que s'han mantingut o recuperat a cada poble. És el cas de la dansa guerrera o dansa de la Todolella, un ball autòcton que als setanta feia anys que no es dansava i que va ser interpretat al primer aplec pel jovent promotor. Aquesta ha estat l'expressió més important recuperada, però no només. Amb el temps s'han anat reivindicant trets singulars del »

» patrimoni artístic i cultural de cada poble on ha aterrat la roda de l'aplec, esdevenint així un motiu per a la recuperació de la memòria oral i escrita d'aquests territoris i per a la seua difusió.

La roda de l'Aplec, en constant evolució

El que regeix l'ordre dels pobles per a l'organització de cada aplec és la primera roda que es va programar, del 1978 al 1986, on hi eren, per ordre, la Todolella, Cinctorres, Vil·lores, la Mata, Vilafranca, Herbers, Forcall, Morella i Sorita. D'aquesta manera, cada deu anys tornava a començar la roda i se'n podia encarregar una altra generació de joves, sempre assessorades per les més veteranes. Només hi va haver un any en què no es va seguir la roda, l'any 2006, quan Sorita se'n va eixir per l'arribada de la crisi i la impossibilitat d'assumir l'organització, tot i que després hi va tornar.

Pel que fa a la programació, als inicis de l'Aplec la celebració constava d'un únic dia, el diumenge, però a poc a poc es van afegir més dies del cap de setmana -enguany se celebra dijous, divendres, dissabte i diumenge-, s'introduïren també actes previs a la celebració -com ponències o ara els coneguts preaplec i altres esdeveniments culturals- i es van crear els primers materials de marxandatge, així com l'aparició de la zona d'acampada i de pàrquing. Així mateix, l'assistència va anar exponencialment en augment. L'afluència, que durant els seus inicis va ser sobretot local, va passar a massificar-se amb xifres d'assistència de més de 10.000 persones, el doble de les censades a la comarca, concentrades en pobles, la gran majoria, de menys de 1.000 habitants. A la gent de la comarca li agrada més el diumenge, ja que les persones foranes han de marxar perquè l'endemà treballen i es palpa un ambient de major complicitat.

De la mà d'aquestes evolucions organitzatives, l'Aplec també va evolucionar en forma, empenyat per la maduresa i el pas generacional. El que abans va servir per a recuperar qüestions culturals locals, com la dansa guerrera de la Todolella, i que va continuar sent l'altaveu de la cultura popular local, a poc a poc va passar a convertir-se en l'altaveu de les problemàtiques de tota una comarca, aprofitant així les multitudinàries assistències. Vint anys després del primer Aplec, el 1997, totes les edicions començaren a introduir un lema, normalment reivindicatiu, com ara *Te n'adones? Aquesta terra es mou*, *Fem que la comarca alce el vol*, *Una comarca unida, una comarca viva* o *Per les nostres arrels, ens mullem!*, entre molts altres.

En aquest sentit, algunes de les problemàtiques que s'han arrossegat fins a l'actualitat estan relacionades amb l'èxode rural, que també té a veure amb la desindustrialització d'una comarca abans dedicada al sector tèxtil, la falta de serveis primaris -com ara la inexistència d'un servei SAMU 24 hores o d'un hospital a menys d'una hora de camí-, el tancament d'escoles rurals i unes infraestructures viàries en mal estat, a més d'un transport públic insuficient i falta d'oferta laboral per al jovent. Altres de les reivindicacions fortes han estat les relacionades amb l'amenaça de *fracking* a les muntanyes dels Ports, la contaminació que va provocar la central tèrmica d'Andorra -que va matar molta

biodiversitat de la zona- o l'actual construcció de la línia de molt alta tensió que té previst travessar les comarques de Castelló, de la qual ja han construït el primer tram al Forcall.

Des de l'any 2009, amb l'Aplec que es va organitzar a la Mata, i per tal d'aconseguir més ressò, va aparèixer la revista *L'Aplequer*, que donava a conèixer el manifest, la programació, la història del poble on s'organitzava i algun dels fets significatius i culturals que l'identificaven. A més a més, va aparèixer un web, es van crear xarxes socials i cada any precedeix a l'Aplec un vídeo musical de promoció.

De l'exemple al llegat

Allò que va començar com una celebració al poble de la Todolella -el qual va acollir de molt bon grat aquella festa "inventada" per un grup de joves-, ara és un esdeveniment plenament consolidat en l'agenda de tota una comarca, fins i tot assumida per l'organisme de la Diputació provincial de Castelló -històricament en mans del PP-, tot i no donar-li gaire publicitat.

La continuació d'aquesta primera trobada ha estat un seguit d'improvisacions que s'han anat assentant com un patró, una manera de fer, i que s'han modernitzat amb el pas dels anys i la renovació de les generacions d'*apleques* i *aplequers*, nom amb què es coneix o s'identifica les persones que participen de manera activa en l'Aplec. Als inicis no hi havia un protocol fix -ni a hores d'ara existeix- ni tampoc unes indicacions marcades, sinó més aviat una sèrie de consells, recomanacions, pràctiques i errors que servien

L'afluència, que durant els seus inicis va ser sobretot local, va passar a massificar-se amb xifres d'assistència de més de 10.000 persones

L'any 2017
l'Aplec dels
Ports es va fer
a la Mata
/ PAULA DURAN

La recuperació
de la dansa de
la Todolella ha
estat una de les
fites de l'Aplec
/ FRANCESC
JARQUE

La selecció de la temàtica i el lema són una de les qüestions més importants per a les joves que s'encarreguen cada any de l'organització

d'ajuda perquè la següent generació o poble ho poguera fer millor. Mai s'ha institucionalitzat ni tampoc ha desaparegut la seua naturalesa creativa i autogestionada: tota la gent del poble s'impli- ca a preparar menjars i altres serveis per recaptar diners de cara a l'edició següent. És més, no existeix un llibre ni cap memòria que supose un recull de les quatre dècades d'Aplec dels Ports. Cada poble on s'ha celebrat -ja que no tots els pobles de la comarca han pogut assumir-ne l'organització- manté les seues històries i records i els seus aprenentatges, ja siga en la memòria o en algun document escrit o visual. D'aquesta manera, conèixer l'essència de l'Aplec, la seua història, tot el que ha teixit, també suposa un descobriment i una pregunta: com és que ha durat i encara dura?

L'Aplec s'ha anat convertint en moltes coses, però sobretot en una tradició, en un llegat que ha passat de boca en boca, de mà en mà i d'il·lusió en il·lusió, des de les més grans fins a les més joves. Els valors humans i de col·lectivitat que s'han teixit amb l'Aplec, entre tanta gent de tants pobles diferents -de vegades separats per més d'una hora de trajecte a través de carreteres en molt mal estat-, han suposat una lliçó organitzativa i vital que s'ha transmès de generació en generació al jovent amb l'exemple, com si es tractara d'un ofici. “Per a mi l'Aplec és sentiment, forma part d'allò que cadascú portem dins. És orgull de veure com, des de fa tants anys, una comarca tan xicoteta fa equip i es mobilitza per aparèixer al mapa, per reivindicar mancances i mostrar la nostra particular forma de vida”, comenta Marta Pitarch, natural de Vilafranca i actualment implicada en l'organització de la quarantena edició.

“Com a part organitzadora d'aquest any, és satisfacció, és viure la materialització d'una il·lusió. Som companys que estem compartint l'experiència de portar a terme un esdeveniment com l'Aplec de la millor manera que podem, sobretot intentant mantenir i visualitzar els valors que el van fer néixer”, afirma. I és que l'Aplec, a banda d'haver ajudat a teixir sentiment de comarca entre les vora 5.000 habitants dels catorze pobles que conformen els Ports, també ha aconseguit posar en el mapa aquesta zona en perill de despoblament i servir d'altaveu de totes les seues lluites i reivindicacions.

“Per a mi és un sentiment, un moviment que té un rerefons molt important per a la nostra comarca, i no sols és un festival o una festa, sinó que és un esdeveniment de transmissió cultural de la comarca dels Ports, un element significatiu per a totes les que hi vivim i convivim”, apunta Zaira Fabregat, també de Vilafranca i activa en l'organització d'aquesta edició: “No sols és vindre durant un cap de setmana a celebrar, durant tot l'any és un treball molt intens de voluntariat que ens fa sentir vius i part d'un tot”.

Avui dia, tot i la certa massificació en els espais musicals, les reivindicacions comarcals continuen ocupant un espai protagonista. La selecció de la temàtica i el lema són una de les qüestions més importants per a les joves que s'encarreguen cada any d'organitzar-ho. És per aquesta raó que, malgrat tots els impediments vitals i el voltor del despoblament que ronda la comarca, les organitzadores d'aquesta edició han decidit reivindicar les qüestions positives de viure als Ports i han escollit el lema *Una comarca plena de vida*. ●

El benjamí

S'aixeca a omplir el sitrell d'oli i treu el cap a la carretera.
Aquí no ve ni Cristo, diu

El relat d'Irene Pujadas | @irenepujadas

El germà gran ja no hi arribarà mai, al jardí de la casa d'aquest poble diminut del sud. Tanmateix els familiars l'esperen. Han tret la taula del garatge. El pare talla embotits i la matriarca s'enfila a un tamboret per pescar un vi dolç (és car i l'amaguen a l'última lleixa). Quan sentim el cotxe: "Esto pa'l armario", avisa ella. Ha estat de les primeres dones a treballar en una fàbrica, i no precisament a les oficines. Els dissabtes juga al mus i guanya més sovint del que aquella colla de mascles reconeixerà en públic. T'asseguro que no voldries ser-hi, quan s'enfada, però sempre t'acabarà servint un plat. S'eixuga les mans amb un drap vell i dona un cop d'ull a la carretera.

-Ja podries convèncer ton germà que es compri un mòbil.

-No vol, ma.

-Però no puc localitzar-lo mai.

-Aquesta és la gràcia.

El petit seu en una cadira, els peus abandonats sobre la taula del jardí. Se li ha adjudicat el control de la brasa i tot està a punt, la carn es farà volta i volta. Fixeu-vos en com devora el xoriço: aquest noi està afamat. Ara ja fa uns mesos que ha tornat d'estudiar fora. Entre els edificis i la gent estranya s'hi sentia més prim, però s'enyorava. Els amics no l'estimen per la seva intel·ligència sinó per la seva capacitat d'engolir una birra darrere l'altra. I per altres coses: té un cor gran com una catedral i és patològicament tímid amb les noies que li agraden.

S'aixeca a omplir el sitrell d'oli i treu el cap a la carretera. Aquí no ve ni Cristo, diu. El pare, que ara seu a l'altra banda de la taula, pica amb les dues mans a les cuixes. Quan es posa nerviós pica coses: portes, cadires, taules, armaris, estanteries. Sempre són objectes inanimats. Caldria ser francament estúpid per batallar la integritat física davant d'una femella que carrega maons a jornada completa. La mare se serveix una copa de vi dolç i n'ofereix al marit, que tapa el got amb la mà.

-Segur que ahir va sortir fins a les tantes -el pare espolsa el drap vell, ronyós com una mala cosa. No pots tenir trenta-quatre anys i continuar mamant com si en tinguessis vint. Arriba un punt que ti-
enes que dir basta.

-Aviam, això s'apaga -apunta el petit mirant-se la brasa, i sembla que ha de dir alguna cosa però calla. Centreu-vos, per contra, en com engoleix la llonganissa: aquest animal passa gana.

Asseguda prop del benjamí, la mare somriu. Li ha vingut alguna cosa al cap i es disposa a compartir-la. Explica com, fa dues setmanes, va trobar-se el gran escarxofat al sofà. Brut, vermell, letàrgic, dormia la mona i es mamava el polze. Però tres hores després estava molt fresc. Va anar a comprar esmorzar, va preparar cafè per tothom i va donar conversa a les set cosines, l'una darrere l'altra: què dius, què tal, com va, quant de temps, i tu què, i per on pares, i tu allò altre. Els va preguntar pels afers més trivials i les escoltava amb una atenció que no ha presat ni en mi, ni en tu, ni en ton pare, ni en la noia de l'any passat ni en aquella colla de cràpules. Era tot cura i tot civisme. Encara recordo la cara que posaven. Va ser el dia que vam caminar amunt fins a l'ermita.

-Però ell no va venir fins a l'ermita -diu el germà. Ell també se'n recorda. Aquella nit havien tornat els dos junts, però ell va pujar a l'habitació perquè la gent dorm en llits.

-Això rai -respon ella, i li fot una cleca amable.

Una veïna surt a estendre una tovallola de mans, saluda amb la seva i crida: "Bon profit!". La família torna la salutació, perquè és un poble ple de tòtils i els bons han de fer pinya. L'aire és humit i calent, sòlid. Podries agafar-ne un tros, posar-te'l a la butxaca, modelar-lo. D'aquí que el pare verbalitzi el que tothom intueix:

-Potser plou.

Fa una volta al jardí, mira ràpidament a la carretera i serveix una copa de vi dolç a la matriarca, que l'enllesteix d'un glop i juga amb el drap, més que res per tenir les mans ocupades. "Aquesta brasa no val res", diu el germà petit recolzat al portal. Mireu com es mira la carn crua: aquest marrec es menjaria un ase. Un motor rònc s'acosta carretera amunt i la mare aixeca les celles.

-És ell?

-No és ell, ma. Com collons vols que ho sigui? Aquest no és el soroll del seu cotxe. ●

/ RIBES COOKED

ressenyες

Molts premis, un Goya i una riallada

Sergio Delgado Asensio | @SergioDA92

L'última producció de renom internacional del cinema espanyol és *Muchos hijos, un mono y un castillo*, un documental amb aromes surrealistes que no deixa ningú indiferent. Ha aglutinat un munt de premis com a millor documental en diversos festivals i certàmens: Goya, Feroz, Platino... No és inusual pel director i guionista, Gustavo Salmerón -amb els també guionistes Raúl de Torres i Beatriz Montañez-, que ja va aconseguir un Goya al millor curtmetratge pel seu anterior treball darrere de les càmeres amb *Desaliñada* l'any 2001.

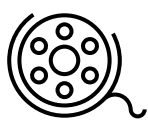
En aquest documental la protagonista és la mare del director: Julia Salmerón. El cert és que el personatge funciona per moments, sigui per tendresa o fins i tot per animadversió. El fil conductor i el punt de partida és la cerca d'unes vèrtebres de l'àvia de la Julia que va morir a la Guerra Civil Espanyola. A més d'això, el surrealisme queda clarament patent en el guió i en la posada en escena. Per moments es reconeixen connexions atemporals amb la filmografia i l'humor de Berlanga: la cosa quixotesca impregna l'obra i apareix en qualsevol racó.

El llargmetratge funciona com a exercici de ruptura amb certs convencionalismes cinematogràfics. Es trenca la quarta paret, no

es té sempre un conflicte clar i es diuen coses poc acceptades. És un aroma constant de bar o xurreria de barri (amb tots els respectes): tot sembla casolà i pur. En menys paraules: té essència.

La primera hora de la pel·lícula és avorrida i segons el tipus d'humor de cadascú pot ser que no funcioni. Si és cert que l'última mitja hora és millor degut, probablement, que la Julia destapa les seves emocions i el seu cor. És en aquest moment quan es pot sentir adoració. Tant el sentimentalisme com la comèdia connecten harmoniosament abandonant els moments on la narració es feia pesada i avorrida.

La línia de la realitat i la ficció és difusa al sèptim art i en aquesta ocasió encara s'accentua més. La producció suposa un torrent d'aire fresc a l'àmbit estatal i també a l'internacional. És recomanable veure-la perquè és diferent, és especial i perquè s'ha de potenciar el cinema estatal i europeu. ●

CINEMA
Muchos hijos, un mono y un castillo
Gustavo Salmerón
Sueños Despiertos, 2017
90 minuts

Atmosferes interiors

Xavier Puig i Sedano | @xavierps7

MÚSICA
Zintzilik
Olatz Salvador
Airaka, 2018

Zintzilik és un d'aquells discos per deixar-se portar. La pianista d'Skakeitan, Olatz Salvador, debuta en solitari amb una aposta pel pop d'autor intimista. Res a veure amb el frenesí característic de la formació donostiarra, tot i que a vegades introdueix amb destresa passatges més rockers.

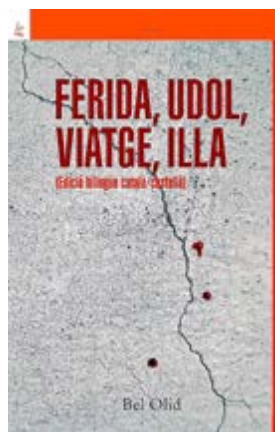
En aquest projecte la banda es concentra principalment en la creació d'atmosferes i paisatges sonors que embolcallen la veu. Salvador la treballa amb la delicadesa que demanen les lletres. En elles despulla el seu món interior, fins i tot per a qui no entén l'euscar.

La tònica dels nou temes del disc s'endevina ja de bon principi amb "Zintzilik" (suspensa), la cançó que dona nom al treball. Acompanyada de guitarra, baix, bateria i cuidadoses intervencions del sintetitzador, la cantant reflexiona: "Em preguntes una vegada en què consistia somniar. Com si ho sàbés. I, sense que ningú ho expliqui, aquesta pregunta sol comportar una pèrdua".

Elegant, amb només piano i veu, el disc acaba amb una petita perla, "Kulunka", una particular versió de la popular cançó folk anglesa "Greensleeves". ●

Representació esmolada del dolor

Ignasi Franch | @ignasifranch

Pot sorprendre que un poemari aparegui en una col·lecció de narrativa, però el debut líric de Bel Olid (narradora a *La mala reputació*, assagista a *Feminisme de butxa*) explica una història: la de la reconquesta del propi cos després de patir violacions reiterades. *Ferida, udol, viatge, illa* és un llibre ple de paraules i frases que fan mal, de representació esmolada d'una madeixa complexa de dolors, vergonyes i culpabilitats. "Vaig voler no oblidar més / que estava trista. / I tanmateix a estones reia, / com si no recordés / que no havia de voler estar tan viva", escriu. Olid tracta de ferides terribles, d'udols que trasbalsen profunda-

ment, però també cartografia un viatge progressiu cap a la recuperació i el descobriment d'una sexualitat que pren distància vers les cicatrius de la violència. Concebut fa anys i en plena fascinació pels mons tortuosos de la dramaturga Sarah Kane (*4.48 Psicosi*), els textos es presenten en edició bilingüe català-castellà. ●

LLIBRE
Ferida, udol, viatge, illa
Bel Olid
Bellaterra, 2018

“Les persones sordes podem parlar fent servir la veu”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Delfina Aliaga,
impulsora de la
llengua de signes
catalana

Als Països Catalans hi ha 28.000 persones sordes, de les quals 7.500 viuen a Catalunya. D'aquest col·lectiu, un petit nombre rep formació, i encara són menys les qui la reben amb el nivell adequat per a un bon aprenentatge. Cal recordar que cada llengua de signes s'adapta als costums gastronòmics, populars, de caràcter festiu o identitari, i això les fa diferents de la resta. No és el mateix la llengua de signes francesa (LSF) que la llengua de signes espanyola (LSE) o la llengua de signes catalana (LSC). Delfina Aliaga, filla d'una família de persones sordes, va adquirir l'LSC a casa i a través de diversos intèrprets, gràcies als quals va rebre els coneixements per impartir classes al Casal de Sords de Barcelona i més tard a la Universitat Pompeu Fabra, on és professora associada. Des del maig passat, Aliaga (Barcelona, 1968) exerceix de responsable d'LSC de la Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA), cosa que li permetrà impulsar diversos projectes, entre els quals un Centre de Normalització Lingüística d'LSC.

Tots els membres de la teva família sou sords. Això va afectar el teu procés de creixement?

Mai no vaig tenir problemes perquè ens comunicàvem amb l'LSC. Qui sí que en tenien, perquè ho veia cada dia a classe, eren els nens i nenes sords de pares oïents. Els era complicat transmetre'ls tot el que vivien a l'escola.

Quins obstacles encara afronta el col·lectiu de persones sordes?

Patim diversos clixés, com ara que la sordesa és una discapacitat, o diverses barreres de comunicació. Jo mateixa m'hi vaig trobar el dia de l'atemptat a les Rambles de Barcelona, l'agost passat. Estava al metro i només van advertir els passatgers per megafonia, de manera que no vaig poder captar què passava.

La societat no està prou preparada per atendre les vostres necessitats?

Queda molt per avançar. Sobretot en l'àmbit sanitari, en el qual es necessiten professionals d'interpretació de la llengua de signes, o l'educatiu, en el qual ni l'administració ni la majoria de docents estan formats per ajudar correctament l'alumnat sord.

També es pensa que és una llengua única i universal. No és així?

Cada una s'origina a partir de la cultura que l'envolta, igual que passa amb les llengües orals. El signe de menjar (portar el menjar a la boca) és diferent a l'Àfrica, on es menja amb els dits, que a la Xina, que fan servir bastonets. I el mateix quan s'indica el nom d'una persona, un poble o unes sigles. Si no existeix un signe propi, s'usa la dactilologia. Per tant, lluny de ser una llengua homogènia, cadascuna té la seva idiosincràsia.

I respecte a la comunitat sorda de Catalunya, quines especificitats en destacaries?

Existeix la llengua de signes catalana, que en el 70% està formada per signes icònics i en el 30% per abstractes. És de modalitat visual i gestual i, com la resta, també està arrelada a les tradicions. Per exemple, tomàquet es fa amb el moviment de fregar-ne un damunt del pa, cosa que en altres idiomes no és així.

Creus que l'LSC està ben assentada o pateix les conseqüències de no tenir un marc propi que la protegeixi?

Està emparada per la Llei 17/2010, però no té recursos suficients per ser coneguda ni fer-la valer davant la societat.

També exigiu que es desterrí el concepte sordmudeja. Per quina raó?

Perquè les persones sordes podem parlar fent servir la veu, ja que en principi no tenim cap afectació a les cordes vocals, malgrat que l'escolta sembli estranya. Podem parlar i llegir els llavis.

Llegir els llavis és un element bàsic de la comunicació?

No es descarta cap via. Els signes lingüístics de l'LSC inclouen la configuració, l'orientació, el moviment, la localització i el component no manual (expressió facial i gestual). I després existeix la lectura labial, en la qual intervé una recepció correcta, com és l'ús d'objectes que tapin la boca (un bolígraf, la mà, un paper, el bigoti, la barba, etc.) o la bona articulació de l'emissor. I també existeixen paraules confuses, com mama-papa, bota-gota. Tot plegat fa que aprendre-la requereixi formació i una bona concentració.

Des dels cercles acadèmics es reivindica la cultura sorda. A què us referiu?

Afirmem que som un patrimoni social i lingüístic. I és que l'utilitzem les persones amb problemes auditius però també familiars, amics, intèrprets de llengua de signes, investigadors i professors. Tots contribueixen a fer que no ens sentim obligats als requeriments d'un món eminentment oïent. Per tant, és un mitjà que transforma i ajuda a construir un món millor.

Té virtuts més enllà del seu ús?

Tothom l'hauria d'aprendre, tant per la seva riquesa com perquè és avantatjós en contextos en què la llengua oral no arriba. Sigui en una biblioteca, on es requereix silenci, per comunicar-se sota l'aigua, quan hi ha un vidre pel mig, una distància llarga o un ambient carregat de soroll. I després caldria implementar un periodisme sord o video signat amb què poder seguir tots els continguts. ●

El signe de menjar és diferent a l'Àfrica, on ho fan amb els dits, que a la Xina, que fan servir bastonets